2024/1309

8.5.2024

# EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS (EL) 2024/1309,

## 29. aprill 2024,

## mis käsitleb meetmeid, millega vähendada elektroonilise side gigabitivõrkude kasutuselevõtu kulusid, ning millega muudetakse määrust (EL) 2015/2120 ja tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2014/61/EL (gigabititaristu määrus)

**(EMPs kohaldatav tekst)**

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 114,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust ([1]),

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt ([2])

ning arvestades järgmist:

(1) Digimajandus on viimase aastakümne jooksul siseturgu põhjalikult muutnud. Liidu eesmärk on arendada välja digimajandus, mis pakuks kõigile ja kõikjal Euroopas, sealhulgas maapiirkondades, äärealadel ja hõredalt asustatud piirkondades ning samuti transpordikoridorides kvaliteetsete, usaldusväärsete ja turvaliste ühenduste abil kestlikke majanduslikke ja sotsiaalseid hüvesid. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2018/1972 ([3]) artikli 2 punktis 2 määratletud väga suure läbilaskevõimega võrgul põhinev kvaliteetne digitaristu toetab peaaegu kõiki nüüdisaegse ja innovatiivse majanduse sektoreid. See saab võimaldada innovatiivseid teenuseid, tõhusamat äritegevust ning nutikat ja kestlikku digiühiskonda, aidates samal ajal kaasa liidu kliimaeesmärkide saavutamisele. See on strateegiliselt oluline sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse ning üldiselt liidu konkurentsivõime, säilenõtkuse, digitaalse suveräänsuse ja digitaalse juhtpositsiooni jaoks. Digipöördel on liidus suur mõju kõigi inimeste igapäevasele sotsiaalsele, majanduslikule, poliitilisele ja kultuurielule. Sellega seoses võib piiratud juurdepääs ja võrgu ebapiisav laiendamine süvendada sotsiaalset ebavõrdsust ja tekitada seega uue digilõhe nende inimeste vahel, kes saavad täielikult kasu tõhusast ja turvalisest digitaalsest ühendatusest, mis võimaldab neil pääseda juurde paljudele teenustele, ja nende vahel, kes seda ei saa. Seda silmas pidades peaks väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõtt maapiirkondades, äärealadel ja hõredalt asustatud piirkondades ning sotsiaaleluruumides olema sotsiaalse kaasatuse ühe põhiaspektina avaliku sektori investeerimisprojektide üheks prioriteediks. Seetõttu peaks füüsilistel ja juriidilistel isikutel era- ja avalikus sektoris olema võimalus digimajanduses osaleda.

(2) COVID-19 pandeemia ajal muutus tehnoloogia kiire areng, lairibaliikluse eksponentsiaalne kasv ja suurenev nõudlus kõrgtehnoloogiliste väga suure läbilaskevõimega ühenduste järele veelgi intensiivsemaks. Selle tulemusena on komisjoni 19. mai 2010. aasta teatises „Digitaalarengu tegevuskava“ seatud eesmärgid suuresti saavutatud, kuid samal ajal on need ka aegunud. Nende kodumajapidamiste osakaal, kellel on juurdepääs 30 Mbit/s internetile, kasvas

([1]) ELT C 349, 29.9.2023, lk 116.
([2]) Euroopa Parlamendi 23. aprilli 2024. aasta seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata) ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta otsus.
([3]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/1972, millega kehtestatakse Euroopa elektroonilise side seadustik (ELT L 321, 17.12.2018, lk 36).

2013. aasta 58,1 %-lt 2022. aastaks 90 %-ni. Ainult 30 Mbit/s kättesaadavus ei ole tulevikuks enam piisav ega ole kooskõlas direktiivis (EL) 2018/1972 sätestatud uute eesmärkidega tagada ühendus väga suure läbilaskevõimega võrkudega ja nende laialdane kättesaadavus. Seepärast pani liit Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsuses (EL) 2022/2481 ([4]) aastaks 2030 paika ajakohastatud eesmärgid, mis vastavad paremini tulevastele eeldatavatele ühenduvusvajadustele, mille kohaselt peaksid kõik Euroopa majapidamised olema kaetud gigabitivõrguga ning kõik asustatud piirkonnad järgmise põlvkonna kiirete traadita võrkudega, mis toimivad vähemalt 5G-võrguga võrdväärselt.

(3) Nimetatud eesmärkide saavutamiseks on vaja poliitikameetmeid, et kiirendada ja lihtsustada väga suure läbilaskevõimega püsi- ja traadita võrkude kasutuselevõttu kõikjal liidus ja vähendada nende kulusid, seda nii korraliku planeerimise, tõhusama koordineerimise kui ka lihtsustatud ja sujuvamaks muudetud loamenetluste kehtestamise abil, mis vähendavad nii operaatorite kui ka riikide ametiasutuste halduskoormust.

(4) Kosmose- ja maismaataristu integreerimine on oluline ühenduvuse realiseerimiseks ja digitaristu järgmise laine ettevalmistamiseks, mis võimaldab liidul võtta juhtrolli. Hiljutine tehnika areng on võimaldanud esile kerkida satelliidipõhistel sidesüsteemidel ning järk-järgult pakkuda kiireid ja suhteliselt lühikese latentsusajaga ühenduvusteenuseid, et võimaldada ühendusi ja suurendada sidusust kogu liidus, sealhulgas selle äärepoolseimates piirkondades ning maapiirkondades, äärealadel ja hõredalt asustatud piirkondades. Sellega seoses võiks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2023/588 ([5]) ette nähtud vahendeid ja eelkõige tulevase satelliitide kogumi võimalikku kommertsotstarbelist internetiühenduse suutlikkust võtta arvesse väga suure läbilaskevõimega püsi- ja traadita võrkude kavandamisel ja kasutuselevõtul kogu liidus ning võimaluse korral aidata kaasa väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõtule. Oluline on rõhutada, et satelliitühendus hõlmab ka maapealseid elemente, mille kasutuselevõttu võib käesoleva määrusega hõlbustada.

(5) Väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõtuks kogu liidus on vaja suuri investeeringuid, millest märkimisväärse osa moodustavad tsiviilehitustööde kulud. Füüsilise taristu ühine kasutamine piiraks vajadust kulukate tsiviilehitustööde järele ja muudaks kõrgtehnoloogilise lairibaühenduse kasutuselevõtu tõhusamaks.

(6) Suurt osa väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõtu kuludest võib seostada kasutuselevõtu protsessi ebatõhususega, mis puudutab järgmist: a) olemasoleva passiivse taristu, nagu näiteks kaablikanalid, kaablitorud, juurdepääsuluugid, kaablikapid, postid, mastid, antenniseadeldised, tugijaamad ja muud tugikonstruktsioonid kasutamine; b) võrguoperaatorite või avaliku sektori asutuste tehtavate ehitustööde koordineerimisega seotud kitsaskohad; c) koormavad ja pikad haldusmenetlused lubade andmiseks ning d) kitsaskohad võrkude hoonesiseses kasutuselevõtus, mis tekitavad suuri rahalisi takistusi, eeskätt maapiirkondades.

(7) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/61/EL ([6]), mis võeti vastu lairibaside kasutuselevõtu kulude vähendamise vajadusele reageerimiseks, sisaldas meetmeid taristu ühiskasutuse, ehitustööde koordineerimise ja halduskoormuse vähendamise kohta. Et veelgi hõlbustada väga suure läbilaskevõimega võrkude, kaasa arvatud valguskaabli- ja 5G-võrkude rajamist, kutsus Euroopa Ülemkogu oma 9. juuni 2020. aasta järeldustes Euroopa digituleviku kujundamise kohta üles võtma vastu lisameetmete paketi praeguste ja esilekerkivate vajaduste toetamiseks, sealhulgas vaadates läbi direktiivi 2014/61/EL.

(8) Direktiivis 2014/61/EL sätestatud meetmed aitasid vähendada kiire elektroonilise side võrkude kasutuselevõtu kulusid. Neid meetmeid tuleks siiski tugevdada ja sujuvamaks muuta, et kulusid veelgi vähendada ja võrgu kasutuselevõttu kiiremaks muuta.

([4]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2022. aasta otsus (EL) 2022/2481, millega luuakse digikümnendi poliitikaprogramm 2030 (ELT L 323, 19.12.2022, lk 4).

([5]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2023. aasta määrus (EL) 2023/588, millega kehtestatakse liidu turvalise ühenduse programm aastateks 2023–2027 (ELT L 79, 17.3.2023, lk 1).

([6]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta direktiiv 2014/61/EL kiire elektroonilise side võrkude kasutuselevõtukulude vähendamise meetmete kohta (ELT L 155, 23.5.2014, lk 1).

(9) Meetmed, mille eesmärk on muuta olemasoleva avalik-õigusliku ja eraõigusliku taristu kasutamine tõhusamaks ning vähendada uute tsiviilehitustööde kulusid ja takistusi, peaksid märkimisväärselt toetama väga suure läbilaskevõimega võrkude kiiret ja laialdast kasutuselevõttu, sealhulgas maapiirkondades, äärealadel ja hõredalt asustatud piirkondades ning samuti transpordikoridorides. Nende meetmetega tuleks säilitada toimiv konkurents, kahjustamata seejuures olemasoleva taristu ohutust, turvalisust ja sujuvat toimimist või rahvatervist ja keskkonda. Arvesse tuleks võtta asjakohaseid meetodeid ja teaduslikke andmeid.

(10) Mõned liikmesriigid on võtnud lairibaühenduse kasutuselevõtu kulude vähendamiseks meetmeid, muu hulgas minnes kaugemale direktiivis 2014/61/EL sätestatust. Sellised meetmed on liikmesriigiti siiski veel väga erinevad ning nendega on saavutatud liidu eri paigus erinevaid tulemusi. Mõningate selliste meetmete ulatuslikum kasutuselevõtmine kogu liidus ja uute tugevamate meetmete võtmine võiks oluliselt kaasa aidata digitaalse ühtse turu paremale toimimisele. Lisaks takistavad regulatiivsete nõuete erinevused ja liidu õigusnormide ebajärjekindel rakendamine mõnikord kommunaalettevõtjate koostööd. Erinevused võivad luua ka turule sisenemise tõkkeid uute ettevõtjate jaoks, kes pakuvad või kes on volitatud pakkuma üldkasutatavat elektroonilise side võrguteenust või sellega seotud vahendeid, nagu on määratletud direktiivi (EL) 2018/1972 artikli 2 esimese lõigu punktis 29 (edaspidi „operaatorid“). Samuti võivad nimetatud erinevused välistada uusi ärivõimalusi, takistades siseturu arendamist väga suure läbilaskevõimega võrkude füüsilise taristu kasutamiseks ja kasutuselevõtuks. Pealegi ei kata meetmed, millest on teatatud riikide tegevuskavades ja rakendamisaruannetes, mille liikmesriigid on vastu võtnud vastavalt komisjoni soovitusele (EL) 2020/1307, ([7]) kõiki direktiivi 2014/61/EL valdkondi ega käsitle kõiki küsimusi järjepidevalt ja täielikult. Olukord on selline hoolimata sellest, et sidusa ja märkimisväärne mõju saavutamiseks on tähtis võtta meetmeid kogu kasutuselevõtu protsessi ulatuses ja kõigis sektorites. Liikmesriike tuleks innustada jätkama selliste soovituses (EL) 2020/1307 esitatud parimate tavade rakendamist, mis võivad hõlbustada käesoleva määruse rakendamist vastavalt minimaalse ühtlustamise põhimõttele.

(11) Käesoleva määruse eesmärk on tugevdada ja ühtlustada kogu liidus kohaldatavaid õigusi ja kohustusi, et kiirendada väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõttu ja sektoritevahelist koordineerimist, sealhulgas mis puudutab tuumikvõrke ja järgmise põlvkonna kiireid traadita võrke, mis toimivad võrdväärselt vähemalt 5G-võrguga. Elektroonilise side turud on endiselt killustunud ja seetõttu ei suuda ettevõtjad, kes pakuvad või kes on volitatud pakkuma elektroonilise side võrguteenust, saavutada mastaabisäästu. Kvaliteetsete ühenduste puudusel liidus võib olla tugev järelmõju kaupade ja teenuste piiriülesele pakkumisele, sest paljusid teenuseid saab pakkuda ainult siis, kui kogu liidus on paigas piisavalt toimiv võrk. Samal ajal kui käesoleva määrusega tagatakse võrdsemad võimalused, ei takista see liikmesriikidel võtta vastu või säilitada liidu õigusega kooskõlas olevaid riiklikke õigusnorme, mille eesmärk on käesolevas määruses sätestatud õigusi ja kohustusi täiendades või nendest kaugemale minnes edendada olemasoleva füüsilise taristu ühist kasutamist või võimaldada uute füüsiliste taristute tõhusamat ja kiiremat kasutuselevõtmist, ning pakkuda lahendusi käesoleva määruse eesmärkide saavutamiseks. Näiteks võiksid liikmesriigid võtta vastu selliseid rangemaid või üksikasjalikumaid õigusnorme, et lühendada kasutuselevõtuks vajalike lubade andmise või sellest keeldumise tähtaegu, kehtestada täiendavaid erandeid loa nõudest, laiendada ehitustööde koordineerimist käsitlevaid sätteid ka erasektori rahastatud projektidele või nõuda, et ühtsele teabepunktile esitataks elektrooniliselt rohkem teavet füüsilise taristu või kavandatud ehitustööde kohta, laiendada olemasolevale füüsilisele taristule juurdepääsu käsitlevaid sätteid eraomandis olevatele hoonetele, ning kehtestada täiendavaid meetmeid loamenetluste kiirendamiseks, tingimusel et need õigusnormid ei riku liidu õigust, sealhulgas käesoleva määruse sätteid.

(12) Õiguskindluse tagamiseks, muu hulgas konkreetsete regulatiivsete meetmete osas, mis on kehtestatud direktiivi (EL) 2018/1972 II osa II jaotise II–IV peatüki, komisjoni direktiivi 2002/77/EÜ ([8]) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2022/2555 ([9]) alusel, peaksid nende direktiivide sätted olema käesoleva määruse suhtes ülimuslikud. Käesolev määrus ei piira riikide reguleerivate asutuste võimalust säilitada või kehtestada käesoleva määruse

([7]) Komisjoni 18. septembri 2020. aasta soovitus (EL) 2020/1307, mis käsitleb liidu ühtset meetmepaketti kiire elektroonilise side võrkude kasutuselevõtukulude vähendamiseks ning kiire ja investeerimissõbraliku juurdepääsu tagamiseks 5G raadiospektrile, et edendada majanduse COVID-19 kriisist taastumise toetamiseks ühenduvust liidus (ELT L 305, 21.9.2020, lk 33).

([8]) Komisjoni 16. septembri 2002. aasta direktiiv 2002/77/EÜ konkurentsi kohta elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste turgudel (EÜT L 249, 17.9.2002, lk 21).

([9]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2022. aasta direktiiv (EL) 2022/2555, mis käsitleb meetmeid, millega tagada küberturvalisuse ühtlaselt kõrge tase kogu liidus, ja millega muudetakse määrust (EL) nr 910/2014 ja direktiivi (EL) 2018/1972 ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv (EL) 2016/1148 (küberturvalisuse 2. direktiiv) (ELT L 333, 27.12.2022, lk 80).

kohaldamisalast välja jäävaid meetmeid, näiteks hoonesisesele juhtmestikule juurdepääsu kohustusi kooskõlas direktiiviga (EL) 2018/1972.

(13) Operaatorite, eriti uute turuletulijate jaoks võib olla palju tõhusam taaskasutada väga suure läbilaskevõimega võrkude või seotud vahendite kasutuselevõtuks olemasolevat füüsilist taristut, sealhulgas muude kommunaalteenuste taristut. Esmajoones on see nii piirkondades, kus sobiv elektroonilise side võrk ei ole kättesaadav või kus uue füüsilise taristu ehitamine ei pruugi olla majanduslikult otstarbekas. Ühtlasi võib sektoritevaheline sünergia tunduvalt vähendada vajadust väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõtuga seotud ehitustööde järele. Selline taaskasutamine võib vähendada ka nende ehitustöödega seotud sotsiaalseid ja keskkonnakulusid, näiteks saastet, müra ja liiklusummikuid. Seetõttu ei tuleks käesolevat määrust kohaldada mitte üksnes operaatorite suhtes, vaid ka isikute suhtes, kes on elektroonilise side võrgu elementide majutamiseks sobivate ulatuslike ja üldlevinud füüsiliste taristute omanikud või omavad õigust neid kasutada; see puudutab näiteks füüsilisi võrke elektri, gaasi, vee ja kanalisatsiooni pakkumiseks, äravoolusüsteemide võrke, küttevõrke ning transporditeenuste võrke. Õiguste omanike puhul ei muuda see kolmandate isikute omandiõigusi ega piira nende õiguste kasutamist. Kohaldataval juhul tuleks selleks arvesse võtta ka üürnike õigusi.

(14) Väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõtu parandamiseks siseturul tuleks käesolevas määruses sätestada üldkasutatavaid elektroonilise side võrke või seotud vahendeid pakkuvate ettevõtjate (sealhulgas avalik-õiguslike ettevõtjate) õigused saada juurdepääs füüsilisele taristule sõltumata selle asukohast õiglastel ja mõistlikel tingimustel, mis on kooskõlas omandiõiguste tavalise kasutamisega. Füüsilisele taristule juurdepääsu andmise kohustus ei tohiks piirata taristu asukohaks oleva maa või hoone omaniku õigusi.

(15) Võttes arvesse peamiselt seotud vahendeid pakkuvate ettevõtjate, nt tugijaamaettevõtjate, kiiret arengut ja nende aina suuremat rolli traadita elektroonilise side võrkude elementide, nt 5G-võrkude paigaldamiseks sobivale füüsilisele taristule juurdepääsu pakkujatena, tuleks mõiste „võrguoperaator“ määratlust laiendada nii, et see hõlmaks lisaks ettevõtjatele, kes pakuvad või kes on volitatud pakkuma elektroonilise side võrke, ja muud liiki võrkude, näiteks transpordi-, gaasi- või elektrivõrgu operaatoritele ka ettevõtjaid, kes pakuvad seotud vahendeid ning kelle suhtes hakkaksid selle tulemusena kehtima kõik käesolevas määruses sätestatud kohustused ja hüved, välja arvatud sätted, mis käsitlevad hoonesisest füüsilist taristut ja juurdepääsu. Selleks et tagada teenuse jätkumine ja prognoositavus seoses seotud vahendite kavandatud kasutuselevõtuga, peaksid need juriidilised isikud, kes tegutsevad peamiselt sellise maa rentnikena või kellel on muud õigused kui omandiõigused sellise maa suhtes, kuhu kavatsetakse paigaldada või on paigaldatud vahendid väga suure läbilaskevõimega võrkude elementide kasutuselevõtuks, või kes haldavad rendilepinguid maaomanike nimel, peavad operaatoritega pidama heas usus läbirääkimisi sellele maale juurdepääsu üle ja teavitama riigi reguleerivaid asutusi oma kokkulepetest, sealhulgas kokkulepitud hinnast, mis peaks asjakohasel juhul kajastama turutingimusi. Selliste läbirääkimiste hõlbustamiseks võiksid liikmesriigid anda suuniseid, eelkõige maale juurdepääsu hinna kohta.

(16) Liikmesriikidel peaks olema võimalik laiendada käesolevas määruses sätestatud kohustusi sellistele üksustele, mis ei kuulu määruse kohaldamisalasse, näiteks juriidilise isiku staatuseta organisatsiooniüksustele, millel on õigusvõime ja mis võivad täielikult osaleda majandustehingutes, või ettevõtjatele, kellel on avalik-õiguslike asutuste kontsessioon.

(17) Võrkude vähese diferentseerituse tõttu saab võrgu füüsilistes rajatistes sageli majutada mitmesuguseid elektroonilise side võrgu elemente samaaegselt, ilma et see mõjutaks peamist pakutavat teenust ning minimaalsete kohandamiskuludega. Nende elementide hulka kuuluvad need, mille abil saab pakkuda lairibajuurdepääsu teenuseid kiirusega vähemalt 100 Mbit/s vastavalt tehnoloogilise neutraalsuse põhimõttele. Seetõttu saab füüsilist taristut, mis on mõeldud üksnes võrgu muude elementide majutamiseks, ilma et sellest endast saaks võrgu aktiivne element, põhimõtteliselt kasutada selleks, et majutada elektroonilise side kaableid, seadmeid või elektroonilise side võrkude mis tahes muid elemente, sõltumata taristu tolle hetke kasutusviisist või omandivormist, turvalisusprobleemidest või taristu omaniku tulevastest ärihuvidest. Põhimõtteliselt saab üldkasutatava elektroonilise side võrgu füüsilist taristut kasutada ka muude võrkude elementide majutamiseks. Seepärast peaksid üldkasutatavate elektroonilise side võrkude operaatorid saama asjakohasel juhul anda juurdepääsu oma võrkudele teiste võrkude kasutuselevõtmiseks. Liikmesriikidel peaks olema võimalik täpsustada neile juurdepääsutaotlustele esitatavaid ametlikke haldusnõudeid,

näiteks selliste taotluste või lepingu kavandi või väga suure läbilaskevõimega võrgu paigaldamise projekti vormi. Ilma et see piiraks püüdlemist konkreetse üldist huvi pakkuva eesmärgi poole seoses põhiteenuse pakkumisega, tuleks samal ajal edendada võrguoperaatorite vahelist sünergiat, et aidata saavutada otsuses (EL) 2022/2481 sätestatud digieesmärgid.

(18) Kui tegemist ei ole põhjendatud erandiga, võib elektroonilise side võrgu elementide majutamiseks kasutada ka avaliku sektori asutuste omandis või kontrolli all olevaid füüsilise taristu elemente, sealhulgas siis, kui neid haldab üksus, kes on volitatud täitma ülesandeid nende avaliku sektori asutuste nimel, isegi kui need ei ole võrgu osad, ning sellistel juhtudel tuleks need teha kättesaadavaks, et hõlbustada väga suure läbilaskevõimega võrkude, eeskätt traadita võrkude elementide paigaldamist. Füüsilise taristu elemendid on näiteks hooned, sealhulgas nende katused ja teatav osa fassaadist, hoonetesse sissepääsud ja mis tahes muu vara, sealhulgas tänavainventar, näiteks valgustuspostid, tänavasildid, valgusfoorid, reklaamtahvlid ning teemaksu kogumispunkti tarindid, samuti bussi- ja trammipeatused, metroo- ja rongijaamad ning tunnelid. Liikmesriikide ülesanne on teha koostöös piirkondlike ja kohalike ametiasutustega oma territooriumil kindlaks avaliku sektori asutuste omandis või kontrolli all olevad konkreetsed füüsilise taristu kategooriad, mille suhtes juurdepääsukohustusi ei saa kohaldada näiteks arhitektuurilise, ajaloolise, religioosse või keskkonnaalase väärtuse, riikliku julgeoleku või liiklusohutusega seotud põhjustel. Selleks et tagada üldsuse heakskiit ja kestlik kasutuselevõtt, peaks väga suure läbilaskevõimega võrkude elementidel olema minimaalne visuaalne mõju.

(19) Ühest küljest võivad terved piirkonnad, eriti maapiirkonnad, jääda ühenduseta seetõttu, et avaliku sektori taristu ei võimalda väga suure läbilaskevõimega võrkude elementide paigaldamist või ei ole selleks sobiv. Teisest küljest on olemas ärihooned, mis on ainus alternatiiv selliste elementide majutamiseks. Selleks et tagada ühendatus äärealadel ja hõredalt asustatud piirkondades ning kaotada digivõrkude katvuse erinevus maa- ja linnapiirkondade vahel, sekkudes samal ajal eraomandisse võimalikult vähe, võiksid liikmesriigid ette näha, et kui asjaomases piirkonnas ei ole alternatiivi väga suure läbilaskevõimega võrkude arendamisele ning kui mõned eritingimused on täidetud, peaksid maapiirkondades või äärealadel asuvate eraomandis olevate ärihoonete omanikud andma operaatoritele sellistele hoonetele juurdepääsu õiglastel ja mõistlikel tingimustel ning turutingimusi kajastavate hindadega. Seda kohustust kohaldataks üksnes juhul, kui on täidetud kõik järgmised tingimused: asjaomases piirkonnas ei ole sama tüüpi väga suure läbilaskevõimega võrku (püsi- või mobiilsidevõrk) kui see, mida juurdepääsu taotleja kavatseb kasutusele võtta, ning ühtse teabepunkti kaudu kogutud teabe põhjal, mis on taotluse esitamise kuupäeval kättesaadav, ei ole veel võetud kavva seda teha; piirkonnas puudub võrguoperaatorite või avaliku sektori asutuste omanduses või kontrolli all olev füüsiline taristu, mis oleks tehniliselt sobiv väga suure läbilaskevõimega võrkude elementide majutamiseks.

(20) Käesolev määrus ei tohiks piirata konkreetseid kaitsemeetmeid, mida on vaja, et tagada riiklik julgeolek, ohutus ja rahvatervis ning võrkude, eeskätt elutähtsa taristu turvalisus ja terviklikkus vastavalt riigisisese õiguse määratlustele ning tagada, et ei mõjutata võrguoperaatori või avaliku sektori asutuse pakutavat põhiteenust, seda eeskätt võrkude puhul, mida kasutatakse olmevee pakkumiseks. Riigisisestes õigusaktides sätestatud üldnormid, mis keelavad võrguoperaatoritel pidada läbirääkimisi seoses selliste ettevõtjate juurdepääsuga füüsilisele taristule, kes pakuvad või kes on volitatud pakkuma elektroonilise side võrguteenust või seotud vahendeid, võivad takistada füüsilisele taristule juurdepääsu turu rajamist. Sellised üldnormid tuleks seega kaotada. Samal ajal ei tohiks käesolevas määruses sätestatud meetmed takistada liikmesriike motiveerimast kommunaalettevõtjaid andma juurdepääsu taristule, jättes nende füüsilisele taristule juurdepääsust saadava tulu välja nende põhitegevuse või -tegevuste lõppkasutajate tariifide arvutamise alusest kooskõlas kohaldatava liidu õigusega.

(21) Selleks et tagada õiguskindlus ja vältida ebaproportsionaalset koormust, mille tekitab võrguoperaatoritele olukord, kus sama füüsilise taristu suhtes kohaldatakse samaaegselt kaht erinevat juurdepääsukorda, ei tohiks käesolevas määruses sätestatud juurdepääsukohustusi kohaldada füüsilise taristu suhtes, mille suhtes kohaldatakse juurdepääsukohustusi, mille riigi reguleerivad asutused on kehtestanud direktiivi (EL) 2018/1972 alusel, või juurdepääsukohustusi, mis tulenevad liidu riigiabi normide kohaldamisest, kuni sellised juurdepääsukohustused kehtivad. Samas tuleks käesolevat määrust siiski kohaldada juhul, kui riigi reguleeriv asutus on kehtestanud direktiivi

(EL) 2018/1972 alusel juurdepääsukohustuse, mis piirab asjaomase füüsilise taristu kasutamisvõimalusi. Selline olukord võib tekkida näiteks siis, kui tugijaamu ühendada kavatsev operaator taotleb juurdepääsu olemasolevale füüsilisele taristule, mille suhtes on kehtestatud juurdepääsukohustused eriotstarbelise edastusmahuga hulgiteenusele juurdepääsu turul komisjoni soovituse (EL) 2020/2245 tähenduses ([10]).

(22) Selleks et tagada proportsionaalsus ja säilitada investeerimisstiimulid, peaks võrguoperaatoril või avaliku sektori asutusel olema õigus keelduda konkreetsele füüsilisele taristule juurdepääsu andmisest objektiivsete ja põhjendatud argumentide alusel. Eelkõige võib füüsiline taristu, millele on taotletud juurdepääsu, olla tehniliselt ebasobiv konkreetsete asjaolude tõttu või tulenevalt sel ajal kättesaadava ruumi vähesusest või tulevastest ruumivajadustest, mida on piisavalt tõendatud näiteks avalikult kättesaadavates investeerimiskavades. Hoidmaks ära võimalikku konkurentsi moonutamist või juurdepääsu andmisest keeldumise tingimuste võimalikku kuritarvitamist, peaks igasugune selline keeldumine olema nõuetekohaselt põhjendatud ning lähtuma objektiivsetest ja üksikasjalikest argumentidest. Selliseid argumente ei peetaks objektiivseks näiteks juhul, kui ettevõtja, kes pakub või kes on volitatud pakkuma elektroonilise side võrguteenust, on võtnud füüsilise taristu kasutusele tänu ehitustööde koordineerimisele muu võrguoperaatoriga kui elektroonilise side võrgu operaator ning keeldub juurdepääsu andmisest, väites, et väga suure läbilaskevõimega võrkude elementide majutamiseks ei ole ruumi tema kontrolli all oleva ettevõtja otsuste tõttu. Sellisel juhul võib tekkida konkurentsi moonutamine, kui juurdepääsutaotlusega potentsiaalselt hõlmatud piirkonnas ei ole ühtegi teist väga suure läbilaskevõimega võrku. Samuti võib taristu ühine kasutamine teatavates olukordades ähvardada ohutust või rahvatervist, seada ohtu võrgu, sealhulgas elutähtsa taristu, terviklikkuse ja turvalisuse või ohustada peamiselt sama taristu vahendusel pakutavate teenuste osutamist. Lisaks, kui võrguoperaator juba pakub juurdepääsutaotleja vajadustele vastavat passiivset hulgitasandi füüsilist juurdepääsu elektroonilise side võrkudele, näiteks kasutamata valguskaablit või valguskaabelühendusel põhineva juurdepääsu eraldamist, võib juurdepääs füüsilisele alustaristule avaldada kahjulikku majanduslikku mõju tema ärimudelile, seda eriti ainult hulgimüügiga tegelevate operaatorite puhul, ja tema investeerimisstiimulitele ning seega luua takistuse väga suure läbilaskevõimega võrkude kiireks kasutuselevõtuks maapiirkondades ja äärealadel. Käesolev määrus ei takista liikmesriike piiramast juurdepääsu andmisest keeldumise tingimuste kohaldamist kasutamata valguskaabli või valguskaabelühendusel põhineva juurdepääsu eraldamise alternatiivse pakkumise olemasolu alusel, kui sellised tooted ei kujutaks endast asjaomasel turul toimivat alternatiivset võimalust saada elektroonilise side võrkudele passiivne hulgitasandi füüsiline juurdepääs. Ilma et see piiraks direktiivi 2002/77/EÜ kohaldamist, tuleks vältida väga suure läbilaskevõimega võrgu elementide ebatõhusat dubleerimist, mis seab ohtu alginvesteeringud ja investeerimiskavad, eelkõige maapiirkondades, kus rohkem kui üks väga suure läbilaskevõimega võrk piirkonnas ei pruugi olla majanduslikult elujõuline, tingimusel et sellise otsuse tulemus jääks kooskõlla võrdse kohtlemise põhimõttega. Hinnates, kas sellise hulgitasandi füüsilise juurdepääsu alternatiivsete võimaluste tingimused on õiglased ja mõistlikud, tuleks muu hulgas arvesse võtta sellist juurdepääsu võimaldava ettevõtte ärimudelit, kes pakub või kes on volitatud pakkuma üldkasutatavat elektroonilise side võrguteenust, vajadust vältida kummagi poole võimaliku märkimisväärse turujõu kindlustamist ning seda, kas juurdepääsu pakkuja seob või komplekteerib juurdepääsu selliste teenustega, mis pole tingimata vajalikud.

(23) Selleks et säilitada investeerimisstiimulid ning vältida negatiivset ja soovimatut majanduslikku mõju esimese turuletulija ärimudelile valguskaabelühendust hooneni (FTTP) pakkuvate võrkude kasutuselevõtul, seda eelkõige maapiirkondades, võiksid liikmesriigid juhul, kui riigisiseses õiguses on kooskõlas liidu õigusega juba kohaldatud sarnast keeldumise põhjust, ette näha, et kui elektroonilise side võrguteenust pakkuv või selleks volitatud ettevõtja soovib juurdepääsu ainsale tema siht-kattealas olevale kiudoptilisele võrgule, võib juurdepääsu pakkuja keelduda andmast juurdepääsu oma füüsilisele taristule, kui ta pakub õiglastel ja mõistlikel tingimustel toimivat alternatiivset võimalust saada aktiivne hulgitasandi juurdepääs, mis sobib väga suure läbilaskevõimega võrkude pakkumiseks. Kvaliteeti ja teenuseomadusi puudutavate võimaluste seisukohast peaks selline aktiivne hulgitasandi juurdepääs tagama juurdepääsu taotlevale operaatorile väga suure läbilaskevõimega võrkude kättesaadavuse ja võimaluse osutada teenuseid, mille kvaliteet ja omadused on iseloomulikud väga suure läbilaskevõimega võrgule, mis on võrreldavad passiivse juurdepääsuga, nagu näiteks kasutamata valguskaabli kaudu või mis on eraldatud ja põhineb valguskaabelühendusel. Lisaks tuleks kõnealuseid toimivaid alternatiivseid võimalusi aktiivse hulgitasandi

([10]) Komisjoni 18. detsembri 2020. aasta soovitus (EL) 2020/2245 elektroonilise side sektori asjaomaste toote- ja teenuseturgude kohta, mis vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile (EL) 2018/1972 (millega kehtestatakse Euroopa elektroonilise side seadustik) vajavad eelnevat reguleerimist, 18.12.2020, C(2020) 8750 (ELT L 439, 29.12.2020, lk 23).

juurdepääsu saamiseks pakkuda mittediskrimineerival ja avatud alusel. Selleks peaks operaator, kes pakub juurdepääsu teistele operaatoritele, kohaldama võrdse kohtlemise tagamiseks samaväärseid tingimusi ja pakkuma teistele operaatoritele samaväärses olukorras teenuseid ja teavet samadel tingimustel ja sama kvaliteediga, nagu ta pakub enda teenuste või oma tütarettevõtjate või partnerite teenuste puhul, pakkudes võrdseid võimalusi kõigile operaatoritele, sealhulgas teenust osutavale operaatorile.

(24) Kui operaatorid taotlevad juurdepääsu konkreetses piirkonnas, peaksid võrguoperaatorid ja avaliku sektori asutused, kelle omandis või kontrolli all olemasolev füüsiline taristu on, tegema selle taaskasutamise hõlbustamiseks pakkumise oma vahendite ühiseks kasutamiseks õiglastel ja mõistlikel tingimustel, sealhulgas hinna osas, välja arvatud juhul, kui juurdepääsust keeldutakse objektiivsete ja põhjendatud argumentidega. Avaliku sektori asutused peaksid samuti olema kohustatud andma juurdepääsu mittediskrimineerivatel tingimustel. Olenevalt asjaoludest võib sellise juurdepääsu andmise tingimusi mõjutada mitu tegurit. Need tegurid hõlmavad järgmist: a) ennetavad kaitsemeetmed, mis tuleb võtta, et piirata kahjulikku mõju võrgu ohutusele, turvalisusele ja terviklikkusele; b) konkreetne vastutuskord võimaliku kahju korral; c) taristu ehitamiseks antud riiklike toetuste kasutamine, sealhulgas konkreetsed tingimused, mis on seotud toetusega või tulenevad riigisisesest õigusest kooskõlas liidu õigusega; d) suutlikkus anda või pakkuda taristu läbilaskevõimet avaliku teenindamise kohustuse täitmiseks ning e) riigisisestest sätetest tulenevad piirangud, mille eesmärk on kaitsta keskkonda, sealhulgas minimeerida taristu visuaalne mõju, et tagada üldsuse heakskiit, ning kaitsta rahvatervist, avalikku julgeolekut või saavutada asulaplaneerimise eesmärgid.

(25) Investeeringud üldkasutatavate elektroonilise side võrkude füüsilisse taristusse või seotud vahenditesse peaksid aitama otseselt kaasa otsuses (EL) 2022/2481 sätestatud eesmärkidele ja vältima oportunistlikku käitumist. Kuna juurdepääsukohustused kehtestatakse võrguoperaatoritele, sealhulgas operaatoritele, kommunaalettevõtjatele ja avaliku sektori asutustele, tuleks nende erinevat olukorda ja ärimudeleid õiglaste ja mõistlike hindade kindlaksmääramise ning ülemääraste hindade vältimise kriteeriumide puhul arvesse võtta. Näiteks peaks kõigil juurdepääsu pakkujatel olema õiglane võimalus katta kulud, mille nad kannavad oma füüsilisele taristule juurdepääsu pakkumiseks, samuti kõik sellisele taristule juurdepääsu pakkumisest tulenevad hooldamise ja kohandamisega seotud lisakulud. Eelkõige tuleks iga olemasolevale füüsilisele taristule juurdepääsu andmise või ehitustööde koordineerimisega seotud kohustuse puhul, mis on pandud operaatoritele, sealhulgas ettevõtjatele, kes pakuvad või on volitatud pakkuma elektroonilise side võrke ja teenuseid või ainult seotud vahendeid, võtta hoolikalt arvesse mitmesuguseid tegureid, nagu nende investeeringute majanduslik tasuvus, lähtudes nende riskiprofiilist, samuti vajadus saada nendelt investeeringutelt õiglast tulu ning investeeringutasuvuse ajakava. Lisaks peaks juurdepääsuhindade kindlaksmääramine tagama piisava arvestamise nende operaatorite erineva ärimudeliga, kes pakuvad peamiselt seotud vahendeid ja füüsilist juurdepääsu rohkem kui ühele üldkasutatava elektroonilise side võrkude pakkujale, võttes arvesse asjaomaseid komisjoni suuniseid. Hindade ja tingimuste kindlaksmääramisel füüsilist taristut omavate või kontrollivate võrguoperaatorite ja avaliku sektori asutuste poolt võiksid kas juurdepääsu pakkujad või vaidluste lahendamise organid kasutada võrdlusalusena teatavaid juurdepääsu taotlejate ja juurdepääsu pakkujate vahel kokku lepitud olemasolevaid lepinguid ja äritingimusi, et teha kindlaks, kas hinnad ja tingimused on õiglased ja mõistlikud, kuna need kajastavad turuhindu ja -tingimusi lepingu sõlmimise ajal. See ei tohiks piirata hindamist, mille teevad vaidluste lahendamise organid, kes võivad muu hulgas arvesse võtta asjaolu, et osaliste esitatud lepingud ei vasta käesoleva määruse kohastele hinnakujunduse kriteeriumidele.

(26) Avaliku sektori asutustel, kelle omandis või kontrolli all füüsiline taristu on, ei pruugi olla piisavalt vahendeid, kogemusi või vajalikke tehnilisi teadmisi, et pidada operaatoritega juurdepääsu üle läbirääkimisi. Hõlbustamaks juurdepääsu nende avaliku sektori asutuste füüsilisele taristule, võiks määrata asutuse, kes koordineerib juurdepääsutaotlusi, annab juurdepääsutingimuste üle läbirääkimistel juriidilist ja tehnilist nõu ning teeb asjaomase teabe sellise füüsilise taristu kohta ühtse teabepunkti kaudu kättesaadavaks. See koordineeriv asutus võiks ühtlasi toetada avaliku sektori asutusi näidislepingute ettevalmistamisel ning jälgida juurdepääsutaotluste menetlemise tulemusi ja ajalist kestust. Samuti võiks see asutus aidata, kui tekib vaidlusi seoses juurdepääsuga avaliku sektori asutuste omandis või kontrolli all olevale füüsilisele taristule.

(27) Liikmesriikide lähenemisviiside sidususe tagamiseks, võttes samal ajal arvesse liikmesriikide erinevat olukorda, võiks komisjon anda tihedas koostöös elektroonilise side Euroopa reguleerivate asutuste ametiga (BEREC) suuniseid selle kohta, kuidas kohaldada füüsilisele taristule juurdepääsu käsitlevaid sätteid, sealhulgas selle kohta, kuidas kohaldada õiglasi ja mõistlikke tingimusi. Neid suuniseid koostades tuleks võtta igakülgselt arvesse sidusrühmade, riikide ametiasutuste ja riiklike vaidluste lahendamise organite seisukohti, tagamaks võimalikult suures ulatuses, et sellised suunised ei takista väljakujunenud põhimõtete järgimist, on kooskõlas riiklike vaidluste lahendamise organite menetlusnormidega ega kahjusta väga suure läbilaskevõimega võrkude edasist kasutuselevõttu. Suunistes võiks arvesse võtta võrguoperaatorite omadusi ja ärimudelit.

(28) Operaatoritel peaks olema taotluse korral juurdepääs minimaalsele teabele kasutuselevõtu piirkonna füüsilise taristu ja kavandatavate ehitustööde kohta. See võimaldab neil väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõttu tulemuslikult planeerida ning tagab selliste võrkude kasutuselevõtuks sobiva olemasoleva füüsilise taristu ning kavandatavate ehitustööde kõige tulemuslikuma kasutamise. Sellise miinimumteabe olemasolu on eeltingimus, et hinnata olemasoleva füüsilise taristu kasutuspotentsiaali või koordineerida kavandatavaid ehitustöid konkreetses piirkonnas ning samuti vähendada kahju olemasolevale füüsilisele taristule. Arvestades sidusrühmade arvu, kes on seotud vastavalt kas avaliku või erasektori rahastatavate ehitustöödega ning olemasoleva või kavandatava füüsilise taristuga, ning selleks, et hõlbustada juurdepääsu kõnealusele teabele eri sektorites ja piiriüleselt, peaksid võrguoperaatorid ja avaliku sektori asutused, kelle suhtes kohaldatakse läbipaistvuskohustusi, tegema sellise ajakohastatud miinimumteabe aegsasti, tähtaja jooksul kättesaadavaks ühtse teabepunkti kaudu. See lihtsustab sellisele teabele juurdepääsu taotluste haldamist ja võimaldab operaatoritel väljendada huvi füüsilisele taristule juurdepääsu või ehitustööde koordineerimise vastu, mille puhul ajastus on otsustava tähtsusega. Kavandatavate ehitustööde kohta tuleks miinimumteave ühtse teabepunkti kaudu kättesaadavaks teha niipea, kui see teave on asjaomasele võrguoperaatorile kättesaadav, ning igal juhul ja loa vajalikkuse korral hiljemalt kaks kuud enne loataotluse esmakordsest esitamist pädevatele asutustele. Võrguoperaatorid ja avaliku sektori asutused, kelle suhtes kohaldatakse läbipaistvuskohustusi, võiksid ennetavalt ja vabatahtlikkuse alusel lisada kättesaadavaks tehtava miinimumteabe hulka ka muud teavet, näiteks olemasoleva füüsilise taristu puhul selle kasutustaseme kohta, kui see teave on kättesaadav, või esialgset teavet kasutamata valguskaabli kättesaadavuse kohta.

(29) Miinimumteave tuleks teha ühtse teabepunkti kaudu kiiresti kättesaadavaks proportsionaalsetel, mittediskrimineerivatel ja läbipaistvatel tingimustel, et operaatorid saaksid esitada oma teabetaotlused. Ühtne teabepunkt saaks koosneda elektroonilise teabe hoidlast, kus on võimalik teabele juurde pääseda või see kättesaadavaks teha ja taotlusi esitada võrgus, kasutades digitaalseid vahendeid, nagu veebilehed, digirakendused ja digiplatvormid. Kättesaadavaks tehtud teave võib olla piiratud, et tagada võrgu, eriti elutähtsa taristu turvalisus ja terviklikkus, riiklik julgeolek või kaitsta õigustatud tegevus- ja ärisaladusi Ühtne teabepunkt ei pea ise teavet majutama, kui ta tagab enda kaudu ühendused muude digivahenditega, näiteks veebiportaalide, digiplatvormide, andmebaaside või digirakendustega, kus teave on salvestatud. Seega võib ühtse teabepunkti jaoks ette näha erinevaid mudeleid. Ühtne teabepunkt võib pakkuda lisafunktsioone, näiteks juurdepääsu täiendavale teabele või toetust olemasolevale füüsilisele taristule juurdepääsu taotluste või ehitustööde koordineerimise taotluste osas.

(30) Lisaks, kui taotlus on mõistlik, eeskätt kui seda on vaja olemasoleva füüsilise taristu ühiseks kasutamiseks või ehitustööde koordineerimiseks, tuleks operaatoritele anda läbipaistvatel, proportsionaalsetel ja mittediskrimineerivatel tingimustel võimalus teha vaatlusi kohapeal ja taotleda kavandatud ehitustöid käsitlevat teavet, ilma et see piiraks võrgu turvalisuse ja terviklikkuse tagamiseks võetud kaitsemeetmeid, konfidentsiaalsuse kaitset ning tegevus- ja ärisaladuste kaitset.

(31) Stimuleerida tuleks kavandatud ehitustööde suuremat läbipaistvust ühtsete teabepunktide kaudu. Seda saaks teha, suunates operaatorid sellise teabe juurde, kui see on olemas. Samuti saaks läbipaistvust suurendada, kehtestades loataotluste puhul nõude, et teave kavandatud ehitustööde kohta tuleb esmalt teha kättesaadavaks ühtse teabepunkti kaudu.

(32) Liikmesriikidele jääv kaalutlusõigus jaotada ühtsete teabepunktide ülesanded mitme pädeva asutuse vahel ei tohiks mõjutada nende suutlikkust neid ülesandeid tulemuslikult täita. Kui liikmesriigis luuakse rohkem kui üks ühtne teabepunkt, peaks ühtset kasutajaliidest sisaldav ühtne riiklik digitaalne kontaktpunkt tagama sujuva elektroonilise juurdepääsu kõigile ühtsetele teabepunktidele. Ühtne teabepunkt peaks olema täielikult digitaalne ja pakkuma lihtsat juurdepääsu asjakohastele digitaalsetele töövahenditele. See võimaldaks võrguoperaatoritel ja avaliku sektori asutustel kasutada oma õigusi ja täita käesolevas määruses sätestatud kohustusi, puudutavad muu hulgas kiiret juurdepääsu miinimumteabele olemasoleva füüsilise taristu ja kavandatud ehitustööde kohta, elektroonilisi haldusmenetlusi lubade ja trasside rajamise õiguste andmiseks ning teabele kohaldatavate tingimuste ja menetluste kohta. Miinimumteabe osana peaks ühtne teabepunkt pakkuma juurdepääsu geoviidetega teabele olemasoleva füüsilise taristu ja kavandatud ehitustööde asukoha kohta. Selle juurdepääsu hõlbustamiseks peaksid liikmesriigid pakkuma automaatseid digitaalseid vahendeid, millega esitada geoviidetega teavet, ja vahendeid toetatud andmevormingutesse teisendamiseks. Need vahendid võiks teha kättesaadavaks võrguoperaatoritele ja avaliku sektori asutustele, kes vastutavad kõnealuse teabe ühtse teabepunkti kaudu esitamise eest. Kui geoviidetega asukohaandmed on kättesaadavad muude digitaalsete vahendite kaudu, näiteks INSPIRE geoinfoportaalis vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2007/2/EÜ, ([11]) võiks ühtne teabepunkt pakkuda kasutajasõbralikku juurdepääsu kõnealusele teabele.

(33) Proportsionaalsuse ja turvalisuse tagamiseks ei ole nõuet, et teave olemasoleva füüsilise taristu kohta tuleb kättesaadavaks teha ühtse teabepunkti kaudu, vaja kohaldada samade argumentide alusel, millega põhjendatakse juurdepääsutaotluse rahuldamata jätmist. Lisaks võib olemasoleva füüsilise taristu kohta teabe kättesaadavaks tegemine ühtse teabepunkti kaudu olla väga konkreetsetel juhtudel võrguoperaatorite ja avaliku sektori asutuste jaoks koormav või ebaproportsionaalne. See võib nii olla näiteks juhul, kui asjaomaste varade ülevaade ei ole veel kättesaadav ja kui selle koostamine oleks väga kulukas või kui eelduste kohaselt on liikmesriigi teatavates piirkondades või teatava konkreetse füüsilise taristu kohta väga vähe juurdepääsutaotlusi. Kui teabe esitamine tundub kulude-tulude analüüsi põhjal ebaproportsionaalne, ei tohiks võrguoperaatoreid ja avaliku sektori asutusi kohustada sellist teavet kättesaadavaks tegema. Liikmesriigid peaksid sellise kulude-tulude analüüsi tegema pärast sidusrühmadega selle üle konsulteerimist, milline on nõudlus olemasolevale füüsilisele taristule juurdepääsuks, ning seda analüüsi tuleks korrapäraselt ajakohastada. Konsulteerimisprotsess ja selle tulemused tuleks ühtse teabepunkti kaudu teha üldsusele kättesaadavaks.

(34) Sidususe tagamiseks peaksid ühtse teabepunkti ülesandeid täitvad pädevad asutused, riikide reguleerivad asutused, kes täidavad oma direktiivist (EL) 2018/1972 tulenevaid ülesandeid, ja muud pädevad asutused, näiteks riigi-, piirkondlikud või kohalikud asutused, kes vastutavad katastri või direktiivi 2007/2/EÜ rakendamise eest, nagu on asjakohane, omavahel konsulteerima ja koostööd tegema. Sellise koostöö eesmärk peaks olema viia miinimumi jõupingutused, mida võrguoperaatorid ja avaliku sektori asutused, kaasa arvatud märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjad (edaspidi „märkimisväärse turujõuga operaatorid“) peavad tegema läbipaistvuskohustuste täitmiseks, et teha kättesaadavaks teave oma füüsilise taristu kohta. Kui märkimisväärse turujõuga operaatori füüsilise taristu kohta on vaja teistsugust andmekogumit, tuleks sellise koostöö tulemusena seada sisse kasulikud ühendused ja koostoime märkimisväärse turujõuga seotud andmebaasi ja ühtse teabepunkti vahel ning andmete kogumise ja esitamise proportsionaalsed ühised tavad, et pakkuda lihtsalt võrreldavaid tulemusi. Samuti peaks olema koostöö eesmärk hõlbustada juurdepääsu füüsilist taristut käsitlevale teabele, arvestades liikmesriikides valitsevaid olusid. Kui regulatiivseid kohustusi muudetakse või need tühistatakse, peaksid sellest mõjutatud isikud saama kokku leppida selles, kuidas oleks kõige parem kohandada füüsilise taristu andmete kogumist ja pakkumist, et see vastaks uutele kohaldatavatele regulatiivsetele nõuetele.

(35) Liikmesriikidel peaks olema võimalik otsustada, et ehitustööde koordineerimise läbipaistvuskohustust ei kohaldata selliste ehitustööde suhtes, mis on seotud elutähtsa riikliku taristuga või mida tehakse liikmesriikide poolt kindlaks määratud riikliku julgeoleku kaalutlustel. Avaliku sektori asutustel, kelle omandis või kontrolli all on füüsiline taristu, ja võrguoperaatoritel peaks olema võimalik otsustada, et ehitustööde koordineerimise läbipaistvuskohustust ei kohaldata selliste ehitustööde suhtes, mis on oma ulatuselt piiratud või mida tehakse liikmesriikide poolt kindlaks määratud hädaolukorras. See võib olla nii näiteks ehitustööde puhul, mida tehakse, kui inimesed võivad olla ohus

([11]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. märtsi 2007. aasta direktiiv 2007/2/EÜ, millega rajatakse Euroopa Ühenduse ruumiandmete infrastruktuur (INSPIRE) (ELT L 108, 25.4.2007, lk 1).

tsiviilehitiste ja nendega seotud rajatiste olukorra halvenemise tõttu, mille on põhjustanud kahjustavad looduslikud või inimtegurid, ning tuleb tagada nende ehitiste ja rajatiste ohutus või lammutamine. Läbipaistvuse huvides peaksid liikmesriigid teabe selle kohta, millist liiki ehitustöid sellised asjaolud puudutavad, ühtse teabepunkti kaudu kättesaadavaks tegema.

(36) Selleks et tagada oluline kokkuhoid ja minimeerida ebamugavused uute elektroonilise side võrkude kasutuselevõtust mõjutatud piirkonnas, peaksid olema keelatud regulatiivsed piirangud, mis üldjuhul ei lase võrguoperaatoritel väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõtuks tehtavate ehitustööde koordineerimist käsitlevate kokkulepete üle omavahel läbirääkimisi pidada. Kui ehitustöid ei rahastata riiklikest vahenditest, ei tohiks käesolev määrus piirata võrguoperaatorite võimalust sõlmida ehitustööde koordineerimist käsitlevaid kokkuleppeid oma investeerimis- ja äriplaanide ning eelistatud ajakava kohaselt.

(37) Liikmesriigid peaksid maksimeerima täielikult või osaliselt riiklikest vahenditest rahastatavate ehitustööde tulemused, kasutades ära nende tööde positiivset välismõju eri sektoritele ning tagades võrdsed võimalused kasutada olemasolevat ja kavandatavat füüsilist taristut ühiselt väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõtuks. Riiklikest vahenditest rahastatavate ehitustööde peamisele eesmärgile ei tohiks avaldada kahjulikku mõju. Asjaomaseid ehitustöid otseselt või kaudselt, näiteks alltöövõtja kaudu, teostav võrguoperaator peaks siiski rahuldama õigeaegsed ja põhjendatud taotlused väga suure läbilaskevõimega võrkude elementide kasutuselevõtu koordineerimise kohta proportsionaalsetel, mittediskrimineerivatel ja läbipaistvatel tingimustel. Näiteks peaks taotluse esitanud operaator katma kõik lisakulud, sealhulgas viivitustest tulenevad kulud ning tegema algsetes plaanides võimalikult vähe muudatusi. Sellised sätted ei tohiks mõjutada liikmesriikide õigust reserveerida läbilaskevõimet elektroonilise side võrkude jaoks ka siis, kui konkreetseid taotlusi ei ole esitatud. See võimaldaks liikmesriikidel rahuldada tulevikus tekkivat nõudlust füüsilise taristu järele, et maksimeerida ehitustööde väärtust või võtta meetmeid, mis annavad muud liiki võrkude, näiteks transpordi-, gaasi- või elektrivõrkude operaatoritele samalaadsed õigused ehitustöid koordineerida.

(38) Mõningatel juhtudel, eeskätt siis, kui kasutuselevõtt toimub maapiirkonnas, äärealal või hõredalt asustatud piirkonnas, võib ehitustööde koordineerimise kohustus seada ohtu sellise kasutuselevõtu rahalise elujõulisuse ja lõppkokkuvõttes pärssida turutingimustel tehtavaid investeeringuid. Seetõttu võib ehitustööde koordineerimise taotlust, mis on esitatud ettevõtjale, kes pakub või on volitatud pakkuma üldkasutatavaid elektroonilise side võrke, pidada teatavatel konkreetsetel tingimustel põhjendamatuks. See võib olla nii eelkõige juhul, kui taotluse esitanud ettevõtja, kes pakub või on volitatud pakkuma elektroonilise side võrke, ei ole teatanud oma kavatsusest võtta selles piirkonnas kasutusele väga suure läbilaskevõimega võrgud, kas uue võrgu kasutuselevõtu, võrgu ajakohastamise või võrgu laiendamise teel, ja kui on tehtud prognoos, on esitatud üleskutse teatada kavatsusest võtta kindlaksmääratud alal (vastavalt direktiivi (EL) 2018/1972 artiklile 22) kasutusele väga suure läbilaskevõimega võrgud või on läbi viidud liidu riigiabi normide kohane avalik konsultatsioon. Kui selliseid prognoose, üleskutseid ja/või avalikke konsultatsioone on olnud mitu, tuleks arvesse võtta ainult seda, et huvi ei väljendatud kõige hiljutisemal võimalusel, mis hõlmas ajavahemikku, mille jooksul ehitustööde koordineerimise taotlus esitati. Selleks, et tagada kasutuselevõetud taristule juurdepääsu võimalus tulevikus, peaks üldkasutatavaid elektroonilise side võrke pakkuv või selleks volitatud ettevõtja, kes ehitustöid teostab, tagama, et võtab füüsilise taristu kasutusele piisavas mahus, võttes arvesse ehitustööde koordineerimist taotleva ettevõtja esitatud nõudeid läbilaskevõime osas, ja BERECi poolt tihedas koostöös komisjoniga esitatud suuniseid. See ei piira avaliku sektori vahendite eraldamise ja riigiabi normide kohaldamisega seotud õigusnormide ja tingimuste kohaldamist.

(39) Liikmesriigid peaksid saama otsustada mitte kohaldada käesoleva määruse sätteid, mis käsitlevad ehitustööde koordineerimist, sealhulgas läbipaistvust, selliste ehitustööde suhtes, mis on oma ulatuselt piiratud, näiteks väärtuse, mahu või kestuse poolest. See võib hõlmata näiteks vähem kui teatava arvu tunde või päevi kestvaid ehitustöid, mis hõlmavad minimaalselt invasiivseid meetodeid, näiteks mikrokanalite kaevamist (*microtrenching*) või mida tehakse hädaolukorras.

(40) Lähenemisviiside sidususe tagamiseks, võttes samal ajal arvesse liikmesriikide erinevat olukorda, peaks BEREC tihedas koostöös komisjoniga koostama hiljemalt 18 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva suunised ehitustööde koordineerimist käsitlevate sätete kohaldamise kohta.

(41) Toimiv koordineerimine võib aidata vähendada kulusid ja viivitusi ning kasutuselevõtu häireid, mida kohapealsed probleemid võivad tekitada. Üks näide sellest, kus ehitustööde koordineerimine võib tuua selget kasu, on sektoriülesed projektid, muu hulgas üleeuroopaliste energiavõrkude (TEN-E) ja üleeuroopaliste transpordivõrkude (TEN-T) raames, näiteks 5G-koridoride kasutuselevõtuks transporditeedel, nagu maanteed, raudteed ja siseveeteed. Selliste projektide puhul võib sageli olla vaja projekte koordineerida või ühiselt projekteerida, tuginedes projekti osaliste varasele koostööle. Ühise projekteerimise raames võivad asjaosalised enne ehitustööde koordineerimist eelnevalt kokku leppida füüsilise taristu kasutuselevõtu etappides ning kasutatavas tehnoloogias ja seadmetes. Seetõttu tuleks ehitustööde koordineerimise taotlus esitada võimalikult varakult.

(42) Liidu ja liikmesriikide üldiste huvide kaitsmiseks võib elektroonilise side võrkude elementide või seotud vahendite kasutuselevõtuks vaja olla erinevaid lube. Nende hulka võivad kuuluda näiteks kaevetööde, ehitus-, planeerimis, keskkonna- ja muud load ning trasside rajamise õigused. Erinevate elektroonilise side võrkude või seotud vahendite kasutuselevõtmiseks vajalike lubade ja trasside rajamise õiguste arv ning kasutuselevõtu kohaspetsiifilisus võib tähendada, et kohaldatakse erinevaid menetlusi ja tingimusi, ning see võib muuta võrgu kasutuselevõtu keerukaks. Seepärast tuleks kasutuselevõtu hõlbustamiseks riigi tasandil niipalju kui võimalik ühtlustada kõik õigusnormid, mis käsitlevad lubade ja trasside rajamise õiguste andmise suhtes kohaldatavaid tingimusi ja menetlusi, ning need peaksid olema järjepidevad, säilitades samal ajal vastavalt subsidiaarsuse põhimõttele iga pädeva asutuse õiguse osaleda otsuste tegemises ja säilitada oma otsustamisõigus. Asjaomased pädevad asutused peaksid tegema ühtsete teabepunktide kaudu kättesaadavaks teabe ehitustööde jaoks vajalike lubade ja trasside rajamise õiguste andmise suhtes kohaldatavate menetluste ja üldtingimuste kohta. See võiks vähendada keerukust ning suurendada tõhusust ja läbipaistvust kõigi operaatorite ning eelkõige uute turuletulijate ja väiksemate operaatorite jaoks, kes ei tegutse kõnealuses piirkonnas. Ühtlasi peaks operaatoritel olema õigus esitada lubade ja trasside rajamise õiguste taotlusi elektrooniliselt ühtse teabepunkti kaudu. Samuti peaks neil ettevõtjatel olema võimalik saada elektrooniliselt teavet oma taotluse staatuse kohta ning selle kohta, kas taotlus on rahuldatud või tagasi lükatud.

(43) Loamenetlused ei tohiks põhjendamatult takistada investeeringuid ega kahjustada siseturgu. Seepärast peaksid liikmesriigid tagama, et otsus selle kohta, kas anda luba väga suure läbilaskevõimega võrkude elementide või seotud vahendite kasutuselevõtuks, tehakse kättesaadavaks nelja kuu jooksul alates loataotluse kättesaamise kuupäevast või riigisiseses õiguses sätestatud tähtajaks, olenevalt sellest, kumb tähtaeg on lühem. Liikmesriike julgustatakse kehtestama oma riigisisestes õigusaktides sätted, mis võimaldavad pädevatel asutustel anda loa või keelduda selle andmisest õigusnormidega ettenähtust kiiremini. See ei piira menetluste nõuetekohaseks läbiviimiseks kehtestatud muude konkreetsete tähtaegade või kohustuste kohaldamist, mis kehtivad lubade andmise menetluse suhtes vastavalt riigisisesele või liidu õigusele. Pädevad asutused ei tohiks piirata ega takistada väga suure läbilaskevõimega võrkude ega seotud vahendite kasutuselevõttu ega muuta seda majanduslikult vähem atraktiivseks. Täpsemalt ei tohiks nad takistada lubade ja trasside rajamise õiguste andmise paralleelset menetlemist, kui see on võimalik, ega nõuda operaatoritelt üht liiki loa saamist enne, kui nad saavad taotleda muud liiki lube. Pädevad asutused peaksid põhjendama oma pädevusse kuuluva loa või trassi rajamise õiguse andmisest keeldumist objektiivsete, läbipaistvate, mittediskrimineerivate ja proportsionaalsete tingimuste põhjal.

(44) Põhjendamatute viivituste vältimiseks peaksid pädevad asutused tegema loataotluse täielikkuse kindlaks 20 tööpäeva jooksul alates selle kättesaamise kuupäevast. Kui pädev asutus jõuab järeldusele, et loataotlus ei ole täielik, peaks ta paluma taotlejal esitada selle ajavahemiku jooksul puuduolev teave. Võrdse kohtlemise ja läbipaistvuse huvides peaks pädevatel asutustel olema võimalik käsitada ehitustööde loataotlusi vastuvõetamatutena, kui käesoleva määruse alusel nõutavat miinimumteavet ei ole tehtud ühtse teabepunkti kaudu kättesaadavaks hiljemalt kaks kuud enne esimese loataotluse esitamist pädevatele asutustele. Kui väga suure läbilaskevõimega võrkude elementide kasutuselevõtuks on lisaks lubadele vaja ka trasside rajamise õigusi, peaksid pädevad asutused erandina direktiivi (EL) 2018/1972 artiklist 43 andma sellise trasside rajamise õiguse nelja kuu jooksul alates taotluse kättesaamise kuupäevast, välja arvatud sundvõõrandamise korral. Muud trasside rajamise õigused, mida ei ole vaja seoses ehitustööde lubadega, tuleks ka edaspidi anda kuue kuu jooksul vastavalt direktiivi (EL) 2018/1972 artiklile 43.

(45) Et kiirendada väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõttu, vähendades samal ajal halduskoormust, mis avaldub lubade andmisega tegelevatele asutustele, ei tohiks teatavat liiki ehitustööde, näiteks väikesemahuliste ehitustööde suhtes kohaldada ühtegi eelneva loa nõuet. Läbipaistvuse ja õiguskindluse huvides peaksid liikmesriigid nimetatud liiki ehitustööd kindlaks määrama ja asjaomase teabe ühtse teabepunkti kaudu kättesaadavaks tegema. Erandeid mis tahes loa andmise menetlusest võiks teatavatel täpselt kindlaks määratud tingimustel kohaldada taristu eri kategooriate suhtes (nt mastid, antennid, postid ja maa-alused kaablikanalid). Samuti võiks neid kohaldada olemasolevate rajatiste tehnilise ajakohastamise, hooldustööde ja väikesemahuliste ehitustööde, näiteks mikrokanalite kaevamise suhtes. Lube võidakse siiski nõuda väga suure läbilaskevõimega võrgu või seotud vahendite kasutuselevõtuks tehtavate väikesemahuliste ehitustööde puhul põhjustel, mis on seotud arhitektuurilise, ajaloolise, religioosse või keskkonnaalase väärtusega või avaliku julgeoleku, riigikaitse, ohutuse, keskkonna või rahvatervisega, või elutähtsa taristu turvalisuse kaitseks. Liikmesriigid peaksid need kategooriad läbipaistvuse tagamiseks kindlaks määrama ja erandid ühtse teabepunkti kaudu avaldama. Selleks et pädevad asutused saaksid hinnata, kas kavandatavad ehitustööd on eranditega hõlmatud, on neil vaja miinimumteavet, näiteks teavet tööde alguse ja kestuse kohta. Sel põhjusel peaks liikmesriikidel olema võimalik nõuda, et asjaomane operaator teavitaks pädevaid asutusi oma kavatsusest ehitustöid alustada, esitades miinimumteavet sisaldava teate.

(46) Tagamaks, et selliste lubade andmise menetlused viiakse lõpule mõistliku tähtaja jooksul vastavalt teatavatele riigi tasandi uutele headele haldustavadele, tuleb koostada haldusalase lihtsustamise põhimõtted. Muu hulgas tuleks piirata eelnevate lubade saamise kohustus nende juhtudega, mil see on hädavajalik, ning kehtestada pädevate asutuste vaikiv heakskiit pärast teatava aja möödumist. Liikmesriikidel peaks olema võimalik vaikiva heakskiidu sättest kõrvale kalduda, kui nad teevad operaatorile kättesaadavaks alternatiivse õiguskaitsevahendi juhuks, kui pädev asutus ei järgi loataotluse kohta otsuse tegemisel tähtaega, mis on sätestatud liidu või liikmesriigi õiguses. Selline alternatiivne õiguskaitsevahend peaks hõlmama kas mehhanismi, mis võimaldab operaatoril nõuda menetluse viibimisest tuleneva kahju hüvitamist, või võimalust suunata küsimus edasi kohtule või järelevalveasutusele ning operaatori taotluse korral peaks sellele eelnema kohtumine pädeva asutusega. Lisaks peaks liikmesriikidel olema võimalik säilitada või kehtestada lihtsustatud loamenetlus teavitamise menetluste suhtes, mis võivad olla olemas riigisisese õiguse alusel ja mida kohaldatakse väga suure läbilaskevõimega võrkude mis tahes elementide või seotud vahendite kasutuselevõtu suhtes. Kui liikmesriigid kalduvad kõrvale vaikiva heakskiidu sätte kohaldamisest, peaksid nad – koos enda poolt ette nähtud alternatiivsete õiguskaitsevahenditega ning ilma et see piiraks nende õiguskaitsevahendite kohaldamist – tagama lepituskohtumise korraldamise, kui operaator või pädev asutus seda taotleb. Selline kohtumine tuleks korraldada põhjendamatu viivituseta, et hõlbustada loa kohta otsuse vastuvõtmist. Kohtumine annab eelkõige võimaluse teha kindlaks, asjakohasel juhul teiste huvitatud isikute või asjaomaste asutuste osalusel, mis tahes lisateabe ja võimalikud projekti tehtavad kohandused. Liikmesriigid võivad kehtestada või säilitada ka muid alternatiivseid meetmeid selle tagamiseks, et pädevad asutused peavad kinni loa andmise või sellest keeldumise tähtajast.

(47) Hõlbustamaks väga suure läbilaskevõimega võrkude elementide kasutuselevõttu, peaks igasugused tasud, mis on seotud lubadega, välja arvatud trasside rajamise õigusega, piirduma loataotluse menetlemise halduskuludega vastavalt direktiivi (EL) 2018/1972 artiklis 16 sätestatud põhimõtetele. Trasside rajamise õiguste puhul kohaldatakse direktiivi (EL) 2018/1972 artikleid 42 ja 43.

(48) Otsuses (EL) 2022/2481 sätestatud eesmärkide saavutamiseks on vaja, et 2030. aastaks oleksid kõik kindlaksmääratud asukohas paiknevad lõppkasutajad võrgu lõpp-punktini kaetud gigabitivõrguga ning kõik asustatud piirkonnad järgmise põlvkonna kiirete traadita võrkudega, mis toimivad vähemalt 5G-võrguga võrdväärselt, kooskõlas tehnoloogianeutraalsuse põhimõttega. Gigabitivõrkude pakkumisele kuni lõppkasutajani tuleks kaasa aidata eeskätt valguskaablivalmidusega hoonesisese füüsilise taristu kaudu. Hoone varustamine väikeste kaablikanalitega ehitamise ajal tekitab tavaliselt ainult piiratud lisakulusid, samas kui gigabititaristu paigaldamine hoonetesse võib moodustada olulise osa gigabitivõrgu kasutuselevõtu kuludest. Seepärast tuleks kõik uued hooned ja oluliselt rekonstrueeritavad hooned varustada füüsilise taristuga ja hoonesisese valguskaabliga, mis võimaldaks pakkuda lõppkasutajatele gigabiti kiirusega ühendust, kui see ei suurenda ebaproportsionaalselt rekonstrueerimistööde kulusid ja kui see on tehniliselt teostatav. Uued korterelamud ja oluliselt rekonstrueeritavad korterelamud tuleks varustada ka juurdepääsupunktiga, millele on hõlbus juurdepääs ühel või mitmel ettevõtjal, kes pakub või on

volitatud pakkuma üldkasutatavaid elektroonilise side võrke, kui see ei suurenda ebaproportsionaalselt rekonstrueerimistööde kulusid ja kui see on tehniliselt teostatav. Lisaks peaksid hoonearendajad tagama tühjade kaablikanalite kulgemise igast korterist juurdepääsupunktini, mis asub korterelamu sees või sellest väljaspool, võimaldades rajada ühendusi võrgu lõpp-punktideni, või nendes liikmesriikides, kus võrgu lõpp-punkt on paigutud kooskõlas riigisisese õigusega väljapoole lõppkasutaja konkreetset asukohta, füüsilise punktini, kus on ühenduskoht, mille kaudu lõppkasutaja avalikku võrku ühendub. Kui lõppkasutaja asukohas toimub olemasolevate hoonete oluline rekonstrueerimine nende energiatõhususe parandamiseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/31/EL ([12]) alusel, annab see võimaluse varustada need hooned ka valguskaablivalmidusega hoonesisese füüsilise taristuga, hoonesisese valguskaabliga ja korterelamute puhul ka juurdepääsupunktiga.

(49) Juurdepääsupunkt võib olla eriti kasulik operaatorile hoonesse pääsemiseks, eriti korterelamute puhul, kuna sellesse füüsilisse punkti saab koondada konkreetseid lõppkasutaja asukohti ühendava juhtmestiku. Selleks et suurendada konkurentsi, võimaldades lõpptarbijaid teenindada rohkem kui ühel ettevõtjal, on oluline, et uusi korterelamuid ja oluliselt rekonstrueeritavaid korterelamuid teenindavad juurdepääsupunktid oleksid ilma liigsete jõupingutusteta hõlpsasti juurdepääsetavad rohkem kui ühele operaatorile.

(50) Sätted, mis käsitlevad valguskaablivalmidust hoonesiseses füüsilises taristus, juurdepääsupunkti ja hoonesisest valguskaablit, ei välista samas hoonesiseses füüsilises taristus muud liiki tehnoloogia olemasolu. Need sätted ei tohiks mõjutada hooneomanike õigust varustada hoone lisaks valguskaablile ka hoonesisese juhtmestikuga, täiendava hoonesisese füüsilise taristuga, mis suudab majutada ka juhtmestikku lisaks valguskaablile, või muude elektroonilise side võrkude elementidega.

(51) Väljavaadet varustada hoone valguskaablivalmidusega hoonesisese füüsilise taristu, juurdepääsupunkti või hoonesisese valguskaabliga võib pidada kulude seisukohast ebaproportsionaalseks, seda eriti uute ühepereelamute või oluliselt rekonstrueeritavate hoonete puhul. Selline tõdemus võib põhineda objektiivsetel alustel, näiteks sihtotstarbelisel kuluprognoosil, asukohaga seotud majanduslikel põhjustel või kultuuripärandi säilitamise või keskkonnaalastel põhjustel (näiteks teatavat liiki mälestusmärkide puhul).

(52) Võimalikud ostjad ja üürnikud saaksid kasu selliste hoonete kindlakstegemisest, mis on varustatud valguskaablivalmidusega hoonesisese füüsilise taristu, juurdepääsupunkti ja hoonesisese valguskaabliga ning millel on seetõttu märkimisväärne kulude kokkuhoiu potentsiaal. Edendada tuleks ka hoonete valguskaablivalmidust. Seetõttu peaks hoonete jaoks, mis on varustatud valguskaablivalmidusega hoonesisese füüsilise taristu, juurdepääsupunkti ja hoonesisese valguskaabliga, olema võimalik saada vabatahtlikkuse alusel ja vastavalt liikmesriikide kehtestatud menetlustele valguskaablivalmiduse märgis, kui liikmesriigid on otsustanud sellise märgise kasutusele võtta.

(53) Ettevõtjad, kes pakuvad või on volitatud pakkuma üldkasutatavaid elektroonilise side võrke ning kes võtavad konkreetses piirkonnas kasutusele gigabitivõrgud, võiksid saavutada märkimisväärse mastaabisäästu, kui nad saaksid lõpetada oma võrgu juurdepääsupunktis, kasutades olemasolevat füüsilist taristut ja taastades kahjustatud ala. See peaks olema võimalik olenemata sellest, kas abonent on selleks hetkeks väljendanud huvi teenuse vastu, ning tingimusel, et mõju eraomandile on võimalikult väike ja põhjendamatult ei sekkuta omandiõigusesse. Kui võrk on ühendatud juurdepääsupunktiga, saab uue kliendi ühendada oluliselt väiksemate kuludega, kasutades selleks eelkõige valguskaablivalmidusega hoonesisest vertikaalsegmenti, kui see on juba olemas. See eesmärk on täidetud ka siis, kui hoone ise on juba varustatud gigabitivõrguga, millele antakse läbipaistvatel, proportsionaalsetel ja mittediskrimineerivatel tingimustel juurdepääs igale üldkasutatava sidevõrgu pakkujale, kellel on hoones aktiivne abonent. See võib eelkõige olla nii liikmesriikides, kes on võtnud direktiivi (EL) 2018/1972 artikli 44 kohaseid

([12]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. mai 2010. aasta direktiiv 2010/31/EL hoonete energiatõhususe kohta (ELT L 153, 18.6.2010, lk 13).

meetmeid. Üldkasutatavaid elektroonilisi side võrke pakkuvad või selleks volitatud ettevõtjad peaksid pärast abonendiga sõlmitud lepingu lõpetamist eemaldama oma võrgu elemendid, näiteks aegunud kaablid ja seadmed, ning taastama mõjutatud ala niivõrd, kui see on võimalik.

(54) Selleks et aidata tagada gigabitivõrkude kättesaadavust lõppkasutajatele, tuleks uued hooned ja oluliselt rekonstrueeritud hooned varustada valguskaablivalmidusega hoonesisese füüsilise taristuga, hoonesisese valguskaabliga ja korterelamute puhul ka juurdepääsupunktiga. Liikmesriikidel peaks olema selle eesmärgi saavutamiseks teatav paindlikkus. Seega ei taheta käesoleva määrusega ühtlustada õigusnorme, mis käsitlevad seotud kulusid, sealhulgas hoonete valguskaablivalmidusega hoonesisese füüsilise taristu, hoonesisese valguskaabli ja juurdepääsupunktiga varustamise kulude katmist.

(55) Kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega ja võttes arvesse riigis valitsevaid olusid, peaksid liikmesriigid võtma vastu standardid või tehnilised kirjeldused, mis on vajalikud, et varustada uued hooned või oluliselt rekonstrueeritavad hooned valguskaablivalmidusega hoonesisese füüsilise taristu ja hoonesisese valguskaabliga ning uued korterelamud või olulist rekonstrueerimist läbivad korterelamud juurdepääsupunktiga. Neis standardites või tehnilistes kirjeldustes tuleks sätestada vähemalt järgmine: hoone juurdepääsupunkti tehniline kirjeldus; valguskaabli liidese tehniline kirjeldus; kaabli tehniline kirjeldus; pistikupesade tehniline kirjeldus; kaablitorude või mikrotorude tehniline kirjeldus; tehniline kirjeldus, mida on vaja, et hoida ära elektrikaablite häired, ja minimaalne painderaadius. Liikmesriigid peaksid tagama vastavuse neile vajalikele standarditele või tehnilistele kirjeldustele. Sellise vastavuse tõendamiseks peaksid liikmesriigid kehtestama menetlused, mis võiksid hõlmata hoonete või nende esindusliku valimi kohapealset kontrolli. Et käesoleva määruse alusel kehtestatud sellised menetlused ei suurendaks bürokraatiat, peaksid liikmesriigid võtma arvesse menetlusnõudeid, mida kohaldatakse menetluste suhtes direktiivi 2010/31/EL alusel, ja kaaluma võimalust mõlema taotlusmenetluse koos alustamiseks, kui see on kohaldatav.

(56) Võttes arvesse e-kaasatusest tulenevaid sotsiaalseid hüvesid ja väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõtu majanduslikku külge, siis juhul, kui lõppkasutaja ruumid ei ole varustatud olemasoleva passiivse ega aktiivse valguskaablivalmidusega taristuga ning puuduvad alternatiivid väga suure läbilaskevõimega võrkude pakkumiseks abonendile, peaks igal üldkasutatavate elektroonilise side võrkude pakkujal olema õigus ühendada oma võrk omal kulul eravaldusega, tingimusel et põhjendamatult ei sekkuta omandiõigusesse ning mõju eraomandile on minimeeritud, näiteks võimaluse korral taas kasutades hoones juba olevat füüsilist taristut või tagades kahjustatud alade täieliku taastamise.

(57) Hoonesisesele füüsilisele taristule juurdepääsu taotlused peaksid kuuluma käesoleva määruse kohaldamisalasse ning hoonesisesele valguskaablile juurdepääsu taotlused direktiivi (EL) 2018/1972 kohaldamisalasse.

(58) Lähenemisviiside sidususe tagamiseks, võttes samal ajal arvesse liikmesriikide erinevat olukorda, peaks BEREC tihedas koostöös komisjoniga 18 kuu jooksul pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva avaldama suunised hoonesisesele füüsilisele taristule juurdepääsu tingimuste kohta, sealhulgas õiglaste ja mõistlike tingimuste kohaldamise kohta, ning kriteeriumid, mida riiklikud vaidluste lahendamise organid peaksid vaidluste lahendamisel järgima. Neid suuniseid koostades tuleks võtta igakülgselt arvesse sidusrühmade ja eelkõige riiklike vaidluste lahendamise organite seisukohti, tagamaks et suunised ei takista väljakujunenud põhimõtete järgimist, on kooskõlas riiklike vaidluste lahendamise organite menetlusnormidega ega kahjusta väga suure läbilaskevõimega võrkude edasist kasutuselevõttu. Võttes arvesse liikmesriikidele antud paindlikkust nimetatud sätete kohaldamisel ja tõhususe tagamiseks peaksid BERECi suunised olema piisavalt üksikasjalikud.

(59) Selleks et edendada haldusmenetluste ajakohastamist ja paindlikkust ning vähendada väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõtu menetluste kulusid ja ajamahukust, tuleks ühtsete teabepunktide teenuseid osutada täielikult võrgus. Selleks peaksid ühtsed teabepunktid pakkuma lihtsat juurdepääsu vajalikele digivahenditele, nagu

veebiportaalid, andmebaasid, digiplatvormid ja digirakendused. Need vahendid peaksid andma tõhusal viisil juurdepääsu miinimumteabele olemasoleva füüsilise taristu ja kavandatud ehitustööde kohta ning tagama võimaluse teavet taotleda. Samuti peaksid sellised digivahendid andma juurdepääsu lubade ja trasside rajamise õiguse andmise elektroonilistele haldusmenetlustele ning sellega seotud teabele kohaldatavate tingimuste ja menetluste kohta. Kui liikmesriigis on loodud mitu ühtset teabepunkti, peaksid kõik ühtsed teabepunktid olema lihtsalt ja sujuvalt juurdepääsetavad elektrooniliselt ühtse riikliku digitaalse kontaktpunkti kaudu. Sellisel kontaktpunktil peaks olema ühtne kasutajaliides, mis tagab võrgus juurdepääsu ühtsetele teabepunktidele. Selline ühtne riiklik digitaalne kontaktpunkt peaks hõlbustama operaatorite ja ühtse teabepunkti ülesandeid täitvate pädevate asutuste omavahelist suhtlust.

(60) Liikmesriikidel peaks olema lubatud tugineda sellistele kohalikul, piirkondlikul või riiklikul tasandil juba kättesaadavatele digivahenditele nagu veebiportaalid, andmebaasid, digiplatvormid ja digirakendused ning vajaduse korral neid täiustada, et pakkuda ühtse teabepunkti funktsioone, tingimusel et need on kooskõlas käesolevas määruses sätestatud kohustustega. See hõlmab juurdepääsu ühtse riikliku kontaktpunkti kaudu ja kõigi käesolevas määruses sätestatud funktsioonide kättesaadavust. Selleks, et järgida võimalikult väheste andmete ühekordse kogumise ja täpsuse põhimõtteid, peaks liikmesriikidel olema lubatud asjakohasel juhul integreerida mitmeid digiplatvorme, andmebaase või rakendusi, mis toetaksid ühtseid teabepunkte. Näiteks võiks digiplatvormid, andmebaasid või rakendused, mis toetavad ühtseid teabepunkte olemasolevate füüsiliste taristute küsimustes, omavahel ühendada või täielikult või osaliselt integreerida kavandatud ehitustööde ja lubade andmise jaoks kasutatavate platvormide või rakendustega. Dubleerimise vältimiseks ja sujuva integreerimise tagamiseks võiks liikmesriigid hinnata riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil juba olemasolevaid digivahendeid ning tugineda ühtsete teabepunktide kavandamisel parimatele tavadele.

(61) Käesoleva määruse kohase ühtsete teabepunktide töö tulemuslikkuse tagamiseks peaksid liikmesriigid tagama piisavad vahendid ning konkreetset geograafilist piirkonda käsitleva asjakohase teabe lihtsa kättesaadavuse. Määratud ülesannete maksimaalselt tõhusa täitmise huvides peaks esitatud teave olema piisavalt üksikasjalik, seda ka kohalikus katastris. Sellega seoses võiksid liikmesriigid kaaluda ka sünergiat ja mastaabisäästu, mis oleks võimalik saavutada koos ühtsete kontaktpunktidega Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2006/123/EÜ ([13]) artikli 6 tähenduses ja muude kavandatavate või olemasolevate e-valitsuse lahendustega, et olemasolevatest struktuuridest lähtudes edasi liikuda ja maksimeerida kasutajate saadavat kasu. Samuti peaks ühtsete teabepunktidega olema ühendatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2018/1724 ([14]) loodud ühtne digivärav.

(62) Ühtse riikliku digitaalse kontaktpunkti, ühtsete teabepunktide ja käesoleva määruse sätete järgimiseks vajalike digivahendite loomise kulude jaoks võiks saada osaliselt või täies mahus rahalist toetust liidu vahenditest, näiteks Euroopa Regionaalarengu Fondist vastavalt järgmisele erieesmärgile: konkurentsivõimelisem ja arukam Euroopa majanduse uuendusliku ja aruka ümberkujundamise ja piirkondliku IKT edendamise kaudu; ([15]) programmist „Digitaalne Euroopa“ ([16]) vastavalt järgmisele erieesmärgile: „Digivõimekuse juurutamine ja parim kasutamine ning koostalitlusvõime“ ning taaste- ja vastupidavusrahastust ([17]) järgmiste sammaste alusel: „Digipööre“ ning „Arukas, kestlik ja kaasav majanduskasv, sealhulgas majanduslik ühtekuuluvus, töökohad, tootlikkus, konkurentsivõime, teadus- ja arendustegevus ning innovatsioon ning hästi toimiv siseturg tugevate väikese- ja keskmise suurusega ettevõtjatega, eeldusel et kulud vastavad nendes sätestatud eesmärkidele ja kõlblikkuskriteeriumidele.

([13]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiiv 2006/123/EÜ teenuste kohta siseturul (ELT L 376, 27.12.2006, lk 36).

([14]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 2. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1724, millega luuakse ühtne digivärav teabele ja menetlustele ning abi- ja probleemilahendamisteenustele juurdepääsu pakkumiseks ning millega muudetakse määrust (EL) nr 1024/2012 (ELT L 295, 21.11.2018, lk 1).

([15]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määruse (EL) 2021/1058 (mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi) artikli 3 lõike 1 punkt a (ELT L 231, 30.6.2021, lk 60).

([16]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2021. aasta määruse (EL) 2021/694 (millega luuakse programm „Digitaalne Euroopa“ ja tunnistatakse kehtetuks otsus (EL) 2015/2240) (ELT L 166, 11.5.2021, lk 1) artikkel 8.

([17]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määruse (EL) 2021/241 (millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu) (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17) artikkel 3.

(63) Kui füüsilisele taristule juurdepääsu või ehitustööde koordineerimist käsitlevatel äriläbirääkimistel ei jõuta tehnilistes ja ärilistes tingimustes kokkuleppele, peaks igal asjaosalisel olema võimalik pöörduda riikliku vaidluste lahendamise organi poole, kes nimetaks asjaosalistele kohustusliku lahenduse, et vältida põhjendamatut keeldumist taotluse täitmisest või ebamõistlike tingimuste kehtestamist. Olemasolevale füüsilisele taristule juurdepääsu andmise hinna kindlaksmääramisel või koordineeritud ehitustööde kulude jagamisel peaks vaidluste lahendamise organ tagama, et juurdepääsu pakkujal ja ehitustöid kavandavatel võrguoperaatoritel on õiglane võimalus katta kulud, mille nad on kandnud oma füüsilisele taristule juurdepääsu pakkumisel või kavandatud ehitustööde koordineerimisel. Seejuures tuleks arvesse võtta asjaomaseid komisjoni suuniseid või BERECi suuniseid, riigis valitsevat konkreetset olukorda, kehtestatud tariifistruktuure ja riigi reguleeriva asutuse poolt varem kehtestatud parandusmeetmeid. Vaidluste lahendamise organ peaks võtma arvesse ka seda, milline mõju on taotletud juurdepääsul või kavandatud ehitustööde koordineerimisel juurdepääsu pakkuja või ehitustöid kavandavate võrguoperaatorite äriplaanile, sealhulgas nende tehtud või kavandatavatele investeeringutele, eeskätt investeeringutele sellesse füüsilisse taristusse, mille kohta taotlus on esitatud.

(64) Et hoida ära viivitusi võrgu kasutuselevõtmisel, peaks riiklik vaidluste lahendamise organ vaidlusi lahendama aegsasti ja igal juhul nelja kuu jooksul alates vaidluse lahendamise taotluse kättesaamise kuupäevast, kui tegemist on vaidlusega, mis puudutab juurdepääsu olemasolevale füüsilisele taristule, ning ühe kuu jooksul, kui vaidlus puudutab füüsilise taristu alast läbipaistvust või kavandatud ehitustööde koordineerimist ja sellealast läbipaistvust. Vaidluse lahendamisel esinevaid viivitusi põhjustavad erandlikud asjaolud ei pruugi olla vaidluste lahendamise organi kontrolli all, näiteks otsuse tegemiseks ebapiisav teave või dokumentatsioon, sealhulgas seisukohad, mida väljendavad muud pädevad asutused, kellega on vaja konsulteerida, või juhtumi keerukus.

(65) Kui väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõtmisel tekib vaidlusi seoses juurdepääsuga füüsilisele taristule, kavandatud ehitustöödega või selle kohta käiva teabega, peaks vaidluste lahendamise organil olema õigus lahendada sellised vaidlused siduva otsusega. Igal juhul ei tohiks sellise organi otsused piirata ühegi poole võimalust pöörduda asjaga kohtusse või kasutada enne ametlikku vaidluse lahendamist või sellega paralleelselt lepitusmehhanismi, mis võib aset leida vahendamise või täiendavate arvamuste vahetamise kujul. Selleks et tagada läbipaistvus ja prognoositavus, tõhustada täitmise tagamist ja suurendada usaldust vaidluste lahendamise mehhanismide vastu, peaksid riiklikud vaidluste lahendamise organid oma otsused avaldama, järgides seejuures konfidentsiaalsuse ja ärisaladuste põhimõtteid, ning ühtsed teabepunktid peaksid tagama nendele otsustele juurdepääsu.

(66) Vaidluste lahendamist käsitlevaid direktiivi 2014/61/EL sätteid kohaldatakse jätkuvalt kõigi kõnealuse direktiivi alusel algatatud vaidluste lahendamise menetluste suhtes.

(67) Kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega ei tohiks käesoleva määruse kohaldamine piirata liikmesriikide võimalust määrata regulatiivsete ülesannete täitmine ametiasutustele, kes sobivad nende täitmiseks kõige paremini kooskõlas liikmesriigi volituste ja pädevuste jaotamise põhiseadusliku süsteemiga ning käesolevas määruses sätestatud nõuetega. Halduskoormuse vähendamiseks peaks liikmesriikidel olema lubatud määrata olemasolev asutus või säilitada direktiivi 2014/61/EL alusel juba määratud pädevad asutused. Teave pädeva(te)le asutus(t)ele määratud ülesannete kohta tuleks teha kättesaadavaks ühtse teabepunkti kaudu ning teatada komisjonile, kui seda pole juba tehtud direktiivi 2014/61/EL alusel. Liikmesriikidele jääv kaalutlusõigus jaotada ühtse teabepunkti ülesanded mitme pädeva asutuse vahel ei tohiks mõjutada nende suutlikkust neid ülesandeid tulemuslikult täita.

(68) Vaidluste lahendamiseks nimetatud organ ja ühtse teabepunkti funktsioone täitev pädev asutus peaksid tagama asjaosalistele erapooletuse, sõltumatuse ja struktuurilise lahususe, kasutama oma volitusi erapooletult, läbipaistvalt ja aegsasti ning neil peaksid olema asjakohased pädevused ja vahendid. Riiklikud vaidluste lahendamise organid peaksid tegutsema neile esitatud vaidluste kohta otsuste langetamisel sõltumatult ja objektiivselt ning mitte küsima ega võtma vastu juhiseid üheltki teiselt organilt.

(69) Liikmesriigid peaksid nägema ette asjakohased, tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad karistused juhuks, kui ei täideta käesoleva määruse sätteid või pädeva asutuse vastu võetud siduvat otsust, sealhulgas juhul, kui võrguoperaator või avaliku sektori asutus esitab ühtse teabepunkti kaudu teadlikult või jämedalt ja hooletult eksitavat, vigast või ebatäielikku teavet.

(70) Kuna käesoleva määruse eesmärke, milleks on hõlbustada väga suure läbilaskevõimega võrkude jaoks sobiva füüsilise taristu kasutuselevõttu kogu liidus siseturgu edendaval viisil, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada püsivalt erinevate lähenemisviiside ning direktiivi 2014/61/EL aeglase ja ebatõhusa ülevõtmise tõttu, küll aga saab neid eesmärke võrkude kasutuselevõtu ja vajalike investeeringute mastaapide tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.

(71) Käesolev määrus ei piira liikmesriikide kohustust kaitsta riiklikku julgeolekut ega nende õigust kaitsta muid riigi põhifunktsioone, eelkõige avaliku julgeoleku, territoriaalse terviklikkuse ja õiguskorra säilitamise valdkonnas.

(72) Käesolevas määruses austatakse põhiõigusi ja järgitakse Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud põhimõtteid. Eeskätt püütakse käesoleva määrusega tagada, et täielikult austatakse õigust eraelu puutumatusele ja ärisaladuste kaitsele, ettevõtlusvabadust, omandiõigust ja õigust tõhusale õiguskaitsevahendile. Käesolevat määrust tuleb kohaldada kooskõlas nimetatud õiguste ja põhimõtetega.

(73) Käesoleva määruse sätted käsitlevad kõiki direktiiviga 2014/61/EL kaetud sisulisi valdkondi ning seepärast tuleks nimetatud direktiiv tunnistada kehtetuks. Võttes aga arvesse, et mõnede läbipaistvust, loa andmise menetlusi, hoonesisest füüsilist taristut ja ühtsete teabepunktide digiteerimist käsitlevate õigusnormide kohaldamine on viibinud, peaksid mõned direktiivis 2014/61/EL sätestatud normid jääma kehtima kuni käesoleva määruse vastavate normide kohaldamiseni. Näiteks peaks võrguoperaatoritele ja avaliku sektori asutustele jääma direktiivi 2014/61/EL artikli 4 lõigetes 2 ja 3 ning artikli 4 lõike 4 esimeses lauses sätestatud kohustus teha teave olemasoleva füüsilise taristu kohta kättesaadavaks ühtse teabepunkti kaudu, et see oleks kohe kättesaadav kuni käesoleva määruse asjaomaste sätete kohaldamiseni.

(74) Käesoleva määruse jõustumise ja kohaldamise alguse kuupäevade vahele jääv 18 kuu pikkune ajavahemik peaks andma liikmesriikidele piisavalt aega selle tagamiseks, et riigisisesed õigusaktid ei sisalda takistusi käesoleva määruse ühetaoliseks ja tulemuslikuks kohaldamiseks. Erandina nimetatud kohaldamise alguskuupäevast tuleks selleks, et anda liikmesriikidele piisavalt aega uute süsteemide kehtestamiseks ja käesoleva määrusega kehtestatud uute normide järgimiseks, mõningaid õigusnorme, mis käsitlevad olemasoleva füüsilise taristu ja kavandatavate ehitustööde läbipaistvust, ühtsete teabepunktide digiteerimist ja nende rolli loa andmise menetluste lihtsustamisel ning hoonesisest füüsilist taristut, kohaldada hilisemas etapis. Näiteks kohustus varustada uued ja oluliselt renoveeritud hooned valguskaablivalmidusega hoonesisese füüsilise taristu ja hoonesiseste valguskaablitega peaks hakkama kehtima 21 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva ning avaliku sektori asutused peaksid tegema teabe olemasoleva füüsilise taristu kohta ühtse teabepunkti kaudu elektrooniliselt kättesaadavaks 24 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva, samas kui võrguoperaatorite suhtes tuleks jätkuvalt kohaldada sama kohustust, mis on juba kohaldatav direktiivi 2014/61/EL alusel. Peale selle, samal ajal kui läbipaistvust käsitlevate sätete jaoks, mis käsitlevad miinimumteavet kavandatavate ehitustööde kohta, sealhulgas geoviidetega asukohaandmeid, on vaja pikemat ajavahemikku – kuni 24 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva – võimaldamaks liikmesriikidel tagada, et asjaomased ühtsed teabepunktid teevad kättesaadavaks asjakohased digivahendid, jätkatakse olemasolevate ühtsete teabepunktide kasutamist vastavalt direktiivi 2014/61/EL artikli 6 lõigetele 1, 2 ja 3. Sama kehtib liikmesriikides direktiivi 2014/61/EL artikli 6 lõike 5 alusel kindlaks määratud asjaomaste erandite kohta. Liikmesriigid peavad tühistama käesoleva määrusega kattuvad või sellega vastuolus olevad riigisisesed sätted iga sätte kohaldamise ajaks. Mis puudutab uute õigusaktide vastuvõtmist selle ajavahemiku jooksul, siis on liikmesriikidel vastavalt ELi lepingu artikli 4 lõikele 3 lojaalse koostöö kohustus mitte võtta meetmeid, mis oleksid vastuolus liidu tulevaste õigusnormidega,

(75) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2018/1971 ([18]) kehtestati muu hulgas ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2015/2120 ([19]) muutmise teel meetmed, millega reguleeritakse ELi-sisese side jaehindu. Meetmete eesmärk oli tagada, et tarbijatelt ei küsitaks liiga kõrget hinda numbripõhiste isikutevahelise side teenuste kasutamise eest, mis algavad nende teenusepakkuja liikmesriigis ja lõppevad mis tahes püsivõrgu või mobiiltelefoni numbril teises liikmesriigis. Proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei läinud meetmed kaugemale sellest, mis oli nende eesmärkide saavutamiseks vajalik. Meetmed jõustusid 15. mail 2019 viieks aastaks, 14. maini 2024. Täpsemalt kehtestati määrusega (EL) 2018/1971 reguleeritud ELi-sisese side ja numbripõhise isikutevahelise side määratlused määruses (EL) 2015/2120, millega muudeti määrust (EL) 2015/2120, kehtestades ELi-sisese side jaehinnad ja nähes ette kõnealuste jaehindade aegumise 14. mail 2024.

(76) Jaehinna ülempiirid, mis jõustusid kõigis liikmesriikides 15. mail 2019, kehtestati tasemel, mis võimaldas üldkasutatavate numbripõhiste isikutevahelise side teenuste osutajatel oma kulud tagasi teenida, tagades seega proportsionaalse sekkumise nii mobiilside kui ka püsivõrgu turul. Lisaks oli ja on riigi reguleerivatel asutustel õigus teha üldkasutatavate numbripõhiste isikutevahelise side teenuste osutaja taotlusel erand juhul, kui meetmed mõjutavad neid oluliselt rohkem kui enamikku teisi teenuse osutajaid liidus.

(77) 15. mail 2023 avaldas komisjon komisjoni talituste töödokumendi määruse (EL) 2018/1971 ELi-sisest teabevahetust käsitlevate sätete kohaldamise kohta koos Eurobaromeetri uuringu aruandega rahvusvahelise teabevahetuse kohta liidus (edaspidi „2022. aasta Eurobaromeetri aruanne“). Komisjon hindas meetmete mõju, tuginedes käimasolevale järelevalvele õigusnormide rakendamise üle ja teabevahetusele sidusrühmadega ning võttes arvesse BERECi arvamust ELi-sisese side määruse kohta (edaspidi „BERECi arvamus“). Nii komisjoni hindamisaruanne kui ka 2022. aasta Eurobaromeetri aruande tulemused näitavad, et liidu õigusnormid on osutunud tõhusaks ja proportsionaalseks. Meetmed on märkimisväärselt langetanud ELi-sisese side jaehindu. BERECi arvamusest ja 2022. aasta Eurobaromeetri aruandest tulenevate andmete järgi on enamikus liikmesriikides saanud meetmetest kasu märkimisväärne arv tarbijaid ning osa tarbijaid kasutavad ELi-siseses suhtluses jätkuvalt traditsioonilisi sidevahendeid, näiteks telefonikõnesid ja SMSe, kusjuures tarbijad suhtlevad peamiselt telefoni teel, hoolimata sellest, et üha rohkematel tarbijatel on juurdepääs numbrivaba isikutevahelise side teenustele oma ELi-sisese side vajaduste rahuldamiseks. Nii on see 55-aastaste või vanemate kodanike puhul.

(78) Lisaks ei ole jaehindadele ülempiiri kehtestamine toonud kaasa ELi-sisese side mahu suurenemist ega tundu olevat avaldanud teenuse osutajatele märkimisväärset negatiivset mõju. Pärast meetmete jõustumist ei ole ükski üldkasutatavate numbripõhiste isikutevahelise side teenuste osutaja erandit taotlenud. Lisaks kinnitab 19. mail 2023 lõpule viidud elektroonilise side turu ja selle taristu tulevikku käsitleva ettevalmistava konsultatsiooni tulemus vajadust olemasolevate meetmete kehtivuse pikendamiseks.

(79) Arvestades, et ELi-sisese side hulgihinnad ei ole reguleeritud ja puudub ülevaade transiidikuludest, ei saa praeguses etapis välistada, et need jaehinnad tõuseksid asjaomaste meetmete kohese kaotamise korral ning kliendid võivad seista silmitsi ELi-sisese side väga kõrgete hindadega. Seepärast lisatakse käesoleva määrusega säte, millega muudetakse määrust (EL) 2015/2120, et pikendada selle artikli 5a lõike 1 kohaldamist.

([18]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1971, millega asutatakse elektroonilise side Euroopa reguleerivate asutuste amet (BEREC) ja BERECi tugiamet (BERECi büroo) ja muudetakse määrust (EL) 2015/2120 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1211/2009, (ELT L 321, 17.12.2018, lk 1).

([19]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2015. aasta määrus (EL) 2015/2120, millega nähakse ette avatud internetiühendust käsitlevad meetmed ning millega muudetakse direktiivi 2002/22/EÜ universaalteenuse ning kasutajate õiguste kohta elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste puhul ning määrust (EL) nr 531/2012, mis käsitleb rändlust üldkasutatavates mobiilsidevõrkudes liidu piires (ELT L 310, 26.11.2015, lk 1).

(80) Pidades silmas eesmärki kõrvaldada alates 1. jaanuarist 2025 jaehindade erinevused tariifide vahel, mida kohaldatakse ELi-sisese side ning riigisisese kõneside (püsi- ja mobiilsidevõrgus) ja SMSide suhtes, peaksid teenusepakkujad, kes vabatahtlikult otsustavad ELi-sisese side puhul lisatasusid mitte kohaldada, olema vabastatud jaehindade ülempiiri kohaldamisest, tingimusel et järgitakse mõistliku kasutamise poliitikat, et tarbijad saaksid hakata riigisisese ja ELi-sisese side puhul võrdsetest jaehindadest varem kasu saama. Mõistliku kasutamise poliitika määratakse kindlaks rakendusaktis, mille komisjon peaks võtma vastu 31. detsembriks 2024 pärast BERECiga konsulteerimist.

(81) Teise sammuna ei tohiks teenusepakkujad alates 1. jaanuarist 2029 küsida riigisisese ja ELi-sisese side eest erinevaid jaehindu. Teenusepakkujate kohustus seda meedet järgida sõltub siiski sellest, et nende jaoks võetakse vastu mitmed kaitsemeetmed kestlikkuse, mõistliku kasutamise ja pettusevastaste meetmete teemal. Komisjon peaks sellised kaitsemeetmed rakendusaktiga vastu võtma 30. juuniks 2028.

(82) Lisaks peab 1. jaanuaril 2029 algavale ELi-sisese side jaemüügi lisatasude täielikule järkjärgulisele kaotamisele eelnema ELi-sisest sidet käsitlevate normide läbivaatamine, mille komisjon peaks pärast BERECiga konsulteerimist lõpetama 30. juuniks 2027.

(83) Selle läbivaatamise osana peaks komisjon BERECi toetusel hindama uute meetmete mõju tarbijatele ja operaatoritele, võttes ühtlasi arvesse turu dünaamika muutumist. Hindamine peaks hõlmama järgmist: hulgimüügikulude areng, ELi-sisese side jaehindade suundumus, tarbijate eelistuste muutumine, võimalik mõju numbripõhise isikutevahelise side teenuste osutamise riiklikele turgudele, eelkõige tarbijatelt küsitavatele jaehindadele, meetmete võimalik mõju teenusepakkujate tulule, numbrivaba isikutevahelise side teenuste kasutamise ulatus, kättesaadavus ja konkurentsivõime või mis tahes alternatiivid ELi-sisesele sidele, ning tariifikavade areng seoses ELi-sisese sidega.

(84) Selle hindamise alusel võtab komisjon 30. juuniks 2028 vastu rakendusakti, millega kehtestatakse teenusepakkujatele kaitsemeetmed kestlikkuse, mõistliku kasutamise ja pettusevastaste meetmete teemal. Samuti võiks see olla aluseks komisjoni võimalikule seadusandlikule ettepanekule meetmete muutmiseks vastavalt vajadusele.

(85) Selleks et koguda andmeid õigusnormide mõju kohta ELi-sisesele sidele, seda mõju jälgida, läbi vaadata ja selle kohta aru anda, peaksid komisjon, BEREC, riikide reguleerivad asutused ja asjakohasel juhul muud asjaomased pädevad asutused käsitlema konfidentsiaalsena kõiki teenusepakkujate jagatud ärisaladusi ja muud konfidentsiaalset teavet. Konfidentsiaalse teabe kaitse ei tohiks siiski takistada riiklikke pädevaid asutusi sellist teavet aegsasti jagamast.

(86) Kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega peaksid käesoleva määrusega kehtestatud ELi-sisese side suhtes kohaldatavad meetmed olema ajaliselt piiratud ja kaotama kehtivuse 30. juunil 2032. Selline pikendamine peaks võimaldama komisjonil koguda ja läbi vaadata andmeid, mis on asjakohased meetmete mõju hindamiseks, tagades samal ajal, et haavatavad tarbijad on ELi-sisese side puhul kaitstud võimalike ülemääraste hindade eest. Meetmete kehtivusaja lõppemine langeb kokku Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2022/612 ([20]) kehtivusaja lõppemise kuupäevaga.

(87) Et käesolevas määruses sätestatud meetmeid oleks võimalik viivitamata kohaldada, peaks käesolev määrus jõustuma kolmandal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

([20]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. aprilli 2022. aasta määrus (EL) 2022/612, mis käsitleb rändlust üldkasutatavates mobiilsidevõrkudes liidus (ELT L 115, 13.4.2022, lk 1).

*Artikkel 1*

**Reguleerimisese ja kohaldamisala**

1. Käesoleva määruse eesmärk on lihtsustada ja stimuleerida väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõttu, edendades olemasoleva füüsilise taristu ühist kasutamist ja võimaldades uue füüsilise taristu tõhusamat kasutuselevõtmist, et selliseid võrke saaks kasutusele võtta kiiremini ja väiksemate kuludega.

2. Kui mõni käesoleva määruse säte läheb vastuollu direktiivi 2002/77/EÜ, (EL) 2018/1972 või (EL) 2022/2555 sätetega, on ülimuslikud nimetatud direktiivide asjaomased sätted.

3. Käesoleva määrusega kehtestatakse miinimumnõuded lõikes 1 sätestatud eesmärkide saavutamiseks. Liikmesriigid võivad kooskõlas liidu õigusega säilitada või kehtestada meetmeid, mis on nimetatud miinimumnõuetest rangemad või üksikasjalikumad, kui meetmete eesmärk on edendada olemasoleva füüsilise taristu ühist kasutamist või võimaldada uue füüsilise taristu tõhusamat kasutuselevõttu.

4. Erandina käesoleva artikli lõikest 3 ei säilita ega kehtesta liikmesriigid kõnealuses lõikes osutatud meetmeid järgmiste sätete suhtes: artikli 3 lõike 5 esimese lõigu punktid a–e, artikli 3 lõiked 7 ja 10, artikli 4 lõige 7, artikli 5 lõike 2 teine lõik, artikli 5 lõige 5 ja artikli 6 lõige 2 ning artikli 10 lõiked 7 ja 8.

5. Käesolev määrus ei piira liikmesriikide kohustust kaitsta riiklikku julgeolekut ega nende õigust kaitsta muid riigi põhifunktsioone, sealhulgas tagada riigi territoriaalne terviklikkus ja säilitada õiguskord.

*Artikkel 2*

**Mõisted**

Käesoleva määruse kohaldamisel kasutatakse direktiivis (EL) 2018/1972 sätestatud mõisteid, eelkõige mõisteid „elektroonilise side võrk“, „väga suure läbilaskevõimega võrk“, „üldkasutatav elektroonilise side võrk“, „võrgu lõpp-punkt“, „seotud vahendid“, „lõppkasutaja“, „võrkude ja teenuste turvalisus“, „juurdepääs“ ja „operaator“.

Kasutatakse järgmisi mõisteid:

1) „võrguoperaator“ –

   a) direktiivi (EL) 2018/1972 artikli 2 punktis 29 määratletud operaator;

   b) ettevõtja, kes pakub füüsilist taristut, mille eesmärk on pakkuda:

      i) tootmis-, transpordi- või jaotusteenuseid seoses:

         — gaasiga;

         — elektriga, sealhulgas tänavavalgustusega;

         — küttega;

         — veega, sealhulgas heitvee ja reovee kõrvaldamise või puhastamise ning äravoolusüsteemidega;

      ii) transporditeenuseid, sealhulgas raudteed, sõiduteed, sealhulgas linnateed, tunnelid, sadamad ja lennujaamad;

2) „avalik-õiguslik isik“ – isik, kellel on kõik järgmised omadused:

   a) ta on asutatud kindlal eesmärgil rahuldada üldisi huve ja ei tegele tööstuse ega kaubandusega;

   b) ta on juriidiline isik;

c) teda rahastavad täielikult või põhiliselt riigi-, piirkondlikud või kohalikud asutused või teised avalik-õiguslikud isikud või tema juhtimist kontrollivad nimetatud asutused või isikud või tal on haldus-, juhtimis- või järelevalveorgan, millesse riigi-, piirkondlik või kohalik asutus või teised avalik-õiguslikud isikud nimetavad üle poole liikmetest;

3) „avaliku sektori asutus“ – riigi-, piirkondlik või kohalik asutus, avalik-õiguslik isik või ühest või mitmest sellisest asutusest või avalik-õiguslikust isikust koosnev ühendus;

4) „füüsiline taristu“ –

a) võrgu element, mille eesmärk on majutada muid võrgu elemente, muutumata ise võrgu aktiivseks elemendiks, näiteks torud, mastid, kaablikanalid, kontrollkaevud, juurdepääsuluugid, kaablikapid, antennirajatised, tornid ja postid, samuti hooned, sealhulgas nende katused ja teatav osa fassaadist või hoonetesse sissepääsud, ja mis tahes muu vara, sealhulgas tänavainventar, näiteks valgustuspostid, tänavasildid, valgusfoorid, reklaamtahvlid ja teemaksu kogumispunkti tarindid ning samuti bussi- ja trammipeatused ning metroo- ja rongijaamad;

b) kui need ei ole võrgu osa ja on avaliku sektori asutuste omandis või nende kontrolli all: hooned, sealhulgas nende katused ja teatav osa fassaadist või hoonetesse sissepääsud, ja mis tahes muu vara, sealhulgas tänavainventar, näiteks valgustuspostid, tänavasildid, valgusfoorid, reklaamtahvlid ja teemaksu kogumispunkti tarindid ning samuti bussi- ja trammipeatused ning metroo- ja rongijaamad.

Kaablid, sealhulgas kasutamata valguskaabel, samuti võrgu elemendid, mida kasutatakse olmevee tarnimiseks, nagu on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2020/2184 ([21]) artikli 2 punktis 1, ei ole käesoleva määruse tähenduses füüsiline taristu;

5) „ehitustööd“ – üld- või tsiviilehitustööde tulemused tervikuna, mis on iseenesest piisavad, et täita mõnd majanduslikku või tehnilist funktsiooni, ning mis hõlmavad füüsilise taristu ühte või mitut elementi;

6) „hoonesisene füüsiline taristu“ – lõppkasutaja asukohas asuv füüsiline taristu või seal asuvad rajatised, sealhulgas ühisomandis olevad elemendid, mis on mõeldud sisaldama traadiga ja/või traadita juurdepääsuvõrke, kui selliste juurdepääsuvõrkude abil saab osutada elektroonilise side teenuseid ja ühendada hoone juurdepääsupunkti võrgu lõpp-punktiga;

7) „hoonesisene valguskaabel“ – lõppkasutaja asukohas asuvad kiudoptilised kaablid, sealhulgas ühisomandis olevad elemendid, mis on mõeldud elektroonilise side teenuste osutamiseks ja hoone juurdepääsupunkti ühendamiseks võrgu lõpp-punktiga;

8) „valguskaablivalmidusega hoonesisene füüsiline taristu“ – hoonesisene füüsiline taristu, mis on ette nähtud kiudoptiliste elementide majutamiseks;

9) „olulised rekonstrueerimistööd“ – lõppkasutaja asukohas toimuvad ehitustööd, mille hulka kuuluvad kogu hoonesisese füüsilise taristu või selle olulise osa struktuurimuudatused ning milleks on riigisisese õiguse kohaselt vaja ehitusluba;

10) „luba“ – selgesõnaline või vaikimisi otsus või otsuste kogum, mille üks või mitu pädevat asutust on teinud üheaegselt või üksteise järel ning mida ettevõtjal on riigisisese õiguse kohaselt vaja väga suure läbilaskevõimega võrkude elementide kasutuselevõtuks vajalike üld- või tsiviilehitustööde teostamiseks;

([21]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2020. aasta direktiiv (EL) 2020/2184 olmevee kvaliteedi kohta (ELT L 435, 23.12.2020, lk 1).

11) „juurdepääsupunkt“ – üldkasutatavaid elektroonilise side võrke pakkuvatele või selleks volitatud ettevõtjatele ligipääsetav füüsiline punkt hoones või väljaspool hoonet, mille kaudu tehakse kättesaadavaks valguskaablivalmidusega hoonesisene füüsiline taristu;

12) „trasside rajamise õigus“ – direktiivi (EL) 2018/1972 artikli 43 lõikes 1 osutatud õigus, mis antakse operaatorile vahendite paigaldamiseks riigivara või eraomandi peale, kohale või alla eesmärgiga võtta kasutusele väga suure läbilaskevõimega võrgud ja seotud vahendid.

*Artikkel 3*

**Juurdepääs olemasolevale füüsilisele taristule**

1. Võrguoperaatorid ja avaliku sektori asutused, kelle omandis või kontrolli all on füüsiline taristu, rahuldavad operaatori kirjaliku taotluse korral kõik põhjendatud taotlused, mis käsitlevad juurdepääsu sellele füüsilisele taristule õiglastel ja mõistlikel tingimustel, sealhulgas hinda, et võtta kasutusele väga suure läbilaskevõimega võrkude elemendid või seotud vahendeid. Avaliku sektori asutused, kelle omandis või kontrolli all on füüsiline taristu, rahuldavad kõik sellised põhjendatud taotlused mittediskrimineerivatel tingimustel. Sellises kirjalikus taotluses täpsustatakse selle füüsilise taristu elemendid, millele juurdepääsu taotletakse, sealhulgas konkreetne ajavahemik. Liikmesriigid võivad täpsustada taotluste haldusalaste aspektidega seotud üksikasjalikud nõuded.

2. Operaatori taotlusel juriidilised isikud, kes tegutsevad peamiselt sellise maa rentnikena või kellel on muud õigused kui omandiõigused sellise maa suhtes, kuhu kavatsetakse paigaldada või on paigaldatud vahendid väga suure läbilaskevõimega võrkude elementide kasutuselevõtuks, või kes haldavad rendilepinguid maaomanike nimel, peavad operaatoritega heas usus läbirääkimisi sellele maale juurdepääsu üle, sealhulgas hinna üle, mis asjakohasel juhul kajastab turutingimusi, kooskõlas riigisisese lepinguõigusega.

Käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud operaatorid ja juriidilised isikud teavitavad riigi reguleerivat asutust kooskõlas esimese lõiguga sõlmitud kokkulepetest, sealhulgas kokkulepitud hinnast.

Liikmesriigid võivad anda suuniseid tingimuste, sealhulgas hinna kohta, et hõlbustada selliste kokkulepete sõlmimist.

3. Liikmesriigid võivad ette näha, et selliste eraomandis olevate ärihoonete omanikud, mis ei kuulu võrguoperaatorile ega ole tema kontrolli all, rahuldavad operaatori kirjaliku taotluse korral põhjendatud taotlused juurdepääsuks kõnealustele hoonetele, sealhulgas nende katusele, et paigaldada väga suure läbilaskevõimega võrkude elemendid või seotud vahendid õiglastel ja mõistlikel tingimustel ning turutingimusi kajastava hinnaga. Enne kui juurdepääsu taotleja sellise taotluse esitab, peavad olema täidetud kõik järgmised tingimused:

a) hoone asub liikmesriigi määratletud maapiirkonnas või äärealal;

b) piirkonnas, mille kohta juurdepääsutaotlus esitati, ei ole sama tüüpi väga suure läbilaskevõimega võrku (püsi- või mobiilsidevõrk), mida juurdepääsu taotleja kavatseb kasutusele võtta, ning ühtse teabepunkti kaudu kogutud teabe põhjal, mis on taotluse esitamise kuupäeval kättesaadav, ei ole kavas sellist võrku kasutusele võtta;

c) piirkonnas, mille kohta juurdepääsutaotlus esitati, puudub võrguoperaatorite või avaliku sektori asutuste omanduses või kontrolli all olev füüsiline taristu, mis oleks tehniliselt sobiv väga suure läbilaskevõimega võrkude elementide majutamiseks.

Liikmesriigid võivad koostada loetelu ärihoonete kategooriatest, mille võib avaliku julgeoleku, kaitse, ohutuse ja rahvatervisega seotud põhjustel vabastada kohustusest selline juurdepääsutaotlus rahuldada. Kõnealune loetelu ja nimetatud hoonete kindlaksmääramisel kohaldatavad kriteeriumid avaldatakse ühtse teabepunkti kaudu.

4. Juurdepääsu andmise õiglaste ja mõistlike tingimuste, sealhulgas hindade kindlaks määramisel ning ülemääraste hindade vältimiseks võtavad võrguoperaatorid ja avaliku sektori asutused, kelle omandis või kontrolli all füüsiline taristu on, asjakohasel juhul arvesse vähemalt järgmist:

a) füüsilisele taristule juurdepääsu taotlevate operaatorite ja sellele juurdepääsu andvate võrguoperaatorite või avaliku sektori asutuste vahel kokku lepitud olemasolevad lepingud ja äritingimused;

b) vajadus tagada, et juurdepääsu pakkujal on õiglane võimalus katta kulud, mille ta kannab, et pakkuda juurdepääsu oma füüsilisele taristule, võttes arvesse konkreetseid riigisiseseid tingimusi, ärimudeleid ja tariifistruktuure, mis on kehtestatud, et luua kulude katmiseks õiglased võimalused; elektroonilise side võrkude puhul võetakse arvesse ka riigi reguleeriva asutuse kehtestatud parandusmeetmeid;

c) kõik täiendavad hooldus- ja kohandamiskulud, mis tulenevad asjaomasele füüsilisele taristule juurdepääsu pakkumisest;

d) taotletava juurdepääsu mõju juurdepääsu pakkuja äriplaanile, sealhulgas investeeringutele füüsilisse taristusse, millele juurdepääsu taotleti;

e) konkreetselt seoses operaatorite juurdepääsuga füüsilisele taristule, tuleb esitada kõik asjaomased suunised vastavalt lõikele 13, ja eelkõige:

i) nende investeeringute majanduslik tasuvus, lähtudes nende riskiprofiilist;

ii) vajadus saada investeeringutelt õiglast tulu ja investeeringutasuvuse võimalik ajakava;

iii) juurdepääsu mis tahes mõju konkurentsile järgnevatel turgudel ning seeläbi hindadele ja investeeringutasuvusele;

iv) võrguvarade amortisatsioon juurdepääsutaotluse esitamise ajal;

v) investeeringu tegemise ajal selle aluseks olnud ärimudel, seda eeskätt ühenduse pakkumiseks kasutatavasse füüsilisse taristusse investeerimise korral ning

vi) juurdepääsu taotlejale varem pakutud võimalused ühiselt investeerida füüsilise taristu kasutuselevõttu, eeskätt direktiivi (EL) 2018/1972 artikli 76 alusel, või ühise kasutuselevõtu võimalused;

f) kaaludes operaatorite vajadust saada investeeringult õiglast tulu, mis kajastab asjaomaseid turutingimusi, nende erinevaid ärimudeleid, eelkõige ettevõtjate puhul, kes pakuvad peamiselt seotud vahendeid ja füüsilist juurdepääsu rohkem kui ühele ettevõtjale, kes pakuvad või kes on volitatud pakkuma üldkasutatavaid elektroonilisi side võrke.

5. Võrguoperaatorid ja avaliku sektori asutused, kelle omandis või kontrolli all füüsiline taristu on, võivad keelduda juurdepääsu andmisest konkreetsele füüsilisele taristule ühel või mitmel järgmisel alusel:

a) füüsiline taristu, millele juurdepääsu taotletakse, ei ole ühegi lõikes 1 osutatud väga suure läbilaskevõimega võrgu elemendi majutamiseks tehniliselt sobiv;

b) lõikes 1 osutatud väga suure läbilaskevõimega võrkude elementide või seotud vahendite majutamiseks ei ole piisavalt ruumi, võttes sealjuures muu hulgas arvesse tulevast ruumivajadust, mida juurdepääsu pakkuja on piisavalt tõendanud, näiteks osutades avalikult kättesaadavatele investeerimiskavadele või tulevasteks vajadusteks reserveeritud läbilaskevõime suhtes püsivalt kohaldatavale protsendimäärale võrrelduna füüsilise taristu kogu läbilaskevõimega;

c) põhjendatud argumentide olemasolu seoses ohutuse, riikliku julgeoleku ja rahvatervisega;

d) nõuetekohaselt põhjendatud argumentide olemasolu seoses võrgu, eelkõige elutähtsa riikliku taristu terviklikkuse ja turvalisusega;

e) nõuetekohaselt põhjendatud risk, et kavandatud elektroonilise side teenused põhjustavad tõsiseid häireid teistes sama füüsilise taristu kaudu osutatavates teenustes;

f) selliste toimivate alternatiivide kättesaadavus passiivseks hulgitasandi füüsiliseks juurdepääsuks väga suure läbilaskevõimega võrkude pakkumiseks sobivatele ning õiglastel ja mõistlikel tingimustel pakutavatele elektroonilise side võrkudele, mida pakub sama võrguoperaator või, kui tegemist on maapiirkonna või äärealaga, kus võrku pakutakse üksnes hulgimüügi mudeli alusel ja see kuulub avaliku sektori asutustele või on nende kontrolli all, mida pakub sellise võrgu operaator.

6. Liikmesriigid võivad ette näha, et võrguoperaatorid ja avaliku sektori asutused, kelle omandis või kontrolli all füüsiline taristu on, võivad keelduda juurdepääsu andmisest konkreetsele füüsilisele taristule, kui on olemas toimivad alternatiivid mittediskrimineerivaks avatud hulgitasandi aktiivseks juurdepääsuks väga suure läbilaskevõimega sidevõrkudele, mida pakub sama võrguoperaator või sama avaliku sektori asutus, juhul kui täidetud on mõlemad tingimused:

a) selliseid hulgitasandi juurdepääsu alternatiive pakutakse õiglastel ja mõistlikel tingimustel, sealhulgas õiglase ja mõistliku hinnaga;

b) juurdepääsu taotleva operaatori kasutuselevõtuprojekt hõlmab sama leviala ja pole ühtegi muud lõppkasutaja ruume ühendavat kiudoptilist võrku, mis teenindaks sama leviala.

Käesolevat lõiget kohaldatakse ainult nende liikmesriikide suhtes, kus sellist või samaväärset keeldumise võimalust kohaldatakse 11. mail 2024 vastavalt liidu õigusega kooskõlas olevale riigisisesele õigusele.

7. Juurdepääsu andmisest keeldumise korral, nagu on osutatud lõigetes 5 ja 6, teatab võrguoperaator või avaliku sektori asutus, kelle omandis või kontrolli all füüsiline taristu on, juurdepääsu taotlejale kirjalikult keeldumise konkreetsed ja üksikasjalikud põhjused hiljemalt ühe kuu jooksul alates täieliku juurdepääsutaotluse kättesaamise kuupäevast, välja arvatud riigisiseses õiguses määratletud riikliku elutähtsa taristu puhul, mille puhul ei nõuta juurdepääsutaotlejale keeldumisest teatamisel konkreetseid ja üksikasjalikke põhjendusi.

8. Liikmesriigid võivad luua või määrata asutuse, mis koordineerib juurdepääsutaotlusi avaliku sektori asutustele, kelle omandis või kontrolli all on füüsiline taristu, pakub juriidilist ja tehnilist nõu juurdepääsutingimuste läbirääkimiste kaudu ning hõlbustab teabe jagamist artiklis 12 osutatud ühtse teabepunkti kaudu.

9. Kui füüsilise taristu suhtes kohaldatakse juba juurdepääsukohustusi, mille riigi reguleerivad asutused on kehtestanud direktiivi (EL) 2018/1972 alusel või mis tulenevad liidu riigiabi normide kohaldamisest, ei kohaldata selle taristu suhtes lõigetes 1, 4 ja 5 sätestatud kohustusi seni, kuni kõnealused juurdepääsukohustused kehtivad.

10. Avaliku sektori asutused, kelle omandis või kontrolli all on füüsiline taristu või teatavad füüsilise taristu kategooriad, ei või lõikeid 1, 4 ja 5 kohaldada kõnealuse füüsilise taristu või kõnealuste füüsilise taristu kategooriate suhtes põhjustel, mis on seotud arhitektuurilise, ajaloolise, religioosse või keskkonnaalase väärtusega või avaliku julgeoleku, kaitse, ohutuse ja rahvatervisega. Liikmesriigid või asjakohasel juhul piirkondlikud ja kohalikud asutused määravad kindlaks sellise füüsilise taristu või füüsilise taristu kategooriad oma territooriumil, lähtudes nõuetekohaselt põhjendatud ja proportsionaalsetest argumentidest. Füüsilise taristu kategooriate loetelu ja nende kindlaksmääramiseks kohaldatavad kriteeriumid tehakse kättesaadavaks ühtse teabepunkti kaudu.

11. Operaatoritel on õigus pakkuda juurdepääsu oma füüsilisele taristule selliste võrkude kasutuselevõtu jaoks, mis ei ole elektroonilise side võrgud või seotud vahendid.

12. Olenemata lõikest 3 ei piira käesolev artikkel füüsilise taristu omaniku omandiõigust, kui omanikuks ei ole võrguoperaator või avaliku sektori asutus, ning ühegi kolmanda isiku, näiteks maaomanike ja eraomanike omandiõigust, või kui see on kohaldatav, üürnike õigusi.

13. Pärast konsulteerimist sidusrühmadega, riiklike vaidluste lahendamise organitega ja asjakohasel juhul muude pädevate liidu organite või asutustega asjaomastes sektorites ning võttes arvesse väljakujunenud põhimõtteid ja liikmesriikide erinevat olukorda, võib komisjon anda tihedas koostöös BERECiga suuniseid käesoleva artikli kohaldamiseks.

*Artikkel 4*

**Läbipaistvus seoses füüsilise taristuga**

1. Selleks et oleks võimalik taotleda juurdepääsu füüsilisele taristule kooskõlas artikliga 3, on igal operaatoril õigus saada taotluse alusel ühtse teabepunkti kaudu juurdepääs järgmisele elektroonilisele miinimumteabele olemasoleva füüsilise taristu kohta:

a) geoviidetega asukoht ja trass;

b) taristu liik ja praegune kasutusviis;

c) kontaktpunkt.

Selline miinimumteave peab olema kättesaadav proportsionaalsetel, mittediskrimineerivatel ja läbipaistvatel tingimustel ning igal juhul hiljemalt kümne tööpäeva möödumisel teabele juurdepääsu saamise taotluse esitamise kuupäevast. Kõnealust tähtaega võib pikendada nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel ühe korra viie tööpäeva võrra. Juurdepääsu taotlevaid operaatoreid teavitatakse tähtaja pikendamisest ühtse teabepunkti kaudu.

Operaator, kes taotleb teabele juurdepääsu käesoleva artikli alusel, täpsustab geograafilise piirkonna, kus ta kavatseb väga suure läbilaskevõimega võrkude elemente või seotud vahendeid kasutusele võtta.

Juurdepääsu miinimumteabele võib piirata või selle andmisest keelduda, kui see on vajalik, et tagada avaliku sektori asutuste omandisse kuuluvate või nende kontrolli all olevate teatavate hoonete turvalisus, võrkude turvalisus ja terviklikkus, riiklik julgeolek, elutähtsa riikliku taristu turvalisus, rahvatervis või ohutus, või konfidentsiaalsusnõuete, tegevus- ja ärisaladuste tõttu.

2. Lisaks lõike 1 esimeses lõigus osutatud miinimumteabele võivad liikmesriigid nõuda teavet olemasoleva füüsilise taristu kohta, näiteks füüsilise taristu kasutustaseme kohta.

3. Võrguoperaatorid ja avaliku sektori asutused teevad ühtse teabepunkti kaudu elektrooniliselt kättesaadavaks vähemalt lõikes 1 osutatud miinimumteabe ja kohaldataval juhul lõikes 2 osutatud lisateabe ning teevad viivitamata kättesaadavaks kõik selle teabe ajakohastamised. Juhul kui võrguoperaatorid või avaliku sektori asutused ei täida käesoleva lõike sätteid, võivad pädevad asutused nõuda lõikes 1 osutatud puuduva teabe ühtse teabepunkti kaudu elektrooniliselt kättesaadavaks tegemist kümne tööpäeva jooksul pärast sellise taotluse esitamise kuupäeva, ilma et see piiraks liikmesriikide võimalust määrata kõnealuse kohustuse täitmata jätmise eest karistusi võrguoperaatoritele ja avaliku sektori asutustele, kelle omandis või kontrolli all on füüsiline taristu.

4. Liikmesriigid võivad võimalikult lühikeseks ja mitte rohkem kui 12 kuu pikkuseks üleminekuperioodiks vabastada lõikes 3 osutatud kohustuse täitmisest alla 3 500 elanikuga kohalikud omavalitsused. Liikmesriigid kehtestavad tegevuskava, mis sisaldab tähtaegu, mille jooksul tuleb lõikes 1 osutatud miinimumteave ühtse teabepunkti kaudu elektrooniliselt kättesaadavaks teha. Nimetatud erandid ja tegevuskavad avaldatakse ühtse teabepunkti kaudu. Kõnealuse üleminekuperioodi jooksul tagavad asjaomased omavalitsused, et olemasolev teave on operaatoritele kättesaadav.

5. Võrguoperaatorid ja avaliku sektori asutused rahuldavad mõistlikud taotlused vaadata nende füüsilise taristu konkreetsed elemendid kohapeal üle operaatori konkreetse kirjaliku taotluse korral. Sellistes taotlustes täpsustatakse, milliseid asjaomase füüsilise taristu elemente väga suure läbilaskevõimega võrkude elementide või seotud vahendite kasutuselevõtmine puudutaks. Füüsilise taristu konkreetseid elemente lubatakse kohapeal üle vaadata proportsionaalsetel, mittediskrimineerivatel ja läbipaistvatel tingimustel ühe kuu jooksul alates taotluse kättesaamise kuupäevast, arvestades lõike 1 neljandas lõigus sätestatud piiranguid. Liikmesriigid võivad täpsustada taotluste haldusalaste aspektidega seotud üksikasjalikud nõuded.

6. Liikmesriigid võivad nõuetekohaselt põhjendatud ja proportsionaalsete argumentide alusel kindlaks määrata riigisiseses õiguses määratletud riikliku elutähtsa taristu või selle osad, mille suhtes ei kohaldata lõigetes 1, 3 ja 5 sätestatud kohustusi.

7. Lõikeid 1, 3 ja 5 ei kohaldata, kui

a) füüsiline taristu ei ole väga suure läbilaskevõimega võrkude või seotud vahendite kasutuselevõtuks tehniliselt sobiv;

b) kohustus anda lõike 1 esimese lõigu alusel teavet füüsilise taristu teatavate olemasolevate liikide kohta oleks ebaproportsionaalne, lähtudes liikmesriikide tehtud kulude-tulude analüüsist ja konsultatsioonidest sidusrühmadega, või

c) füüsilise taristu suhtes ei kohaldata juurdepääsukohustusi vastavalt artikli 3 lõikele 10.

Kõigi selliste erandite kohaldamise põhjendused, kriteeriumid ja tingimused avaldatakse ühtse teabepunkti kaudu ja neist teavitatakse komisjoni.

8. Operaatorid, kes saavad käesoleva artikli alusel teabele juurdepääsu, võtavad asjakohased meetmed, et tagada konfidentsiaalsuse ning tegevus- ja ärisaladuste austamine. Selleks hoiavad nad teavet konfidentsiaalsena ja kasutavad üksnes oma võrkude kasutuselevõtu eesmärgil.

*Artikkel 5*

**Ehitustööde koordineerimine**

1. Füüsilist taristut omavatel või kontrollivatel avaliku sektori asutustel ja võrguoperaatoritel on õigus pidada väga suure läbilaskevõimega võrkude elementide või seotud vahendite kasutuselevõtmiseks operaatoritega läbirääkimisi ehitustööde koordineerimist, sealhulgas kulude jaotamist käsitlevate kokkulepete üle.

2. Füüsilist taristut omavad või kontrollivad avaliku sektori asutused ja võrguoperaatorid, kes otseselt või kaudselt teostavad või kavatsevad teostada täielikult või osaliselt riiklikest vahenditest rahastatavaid ehitustöid, rahuldavad operaatorite mõistlikud kirjalikud taotlused koordineerida neid ehitustöid läbipaistvatel ja mittediskrimineerivatel tingimustel, et võtta kasutusele väga suure läbilaskevõimega võrgu elemendid või seotud vahendid. Liikmesriigid võivad täpsustada taotluste haldusalaste aspektidega seotud üksikasjalikud nõuded.

Ehitustööde koordineerimise taotlused rahuldatakse, kui on täidetud kõik järgmised tingimused:

a) ehitustööde koordineerimine ei too kaasa korvamatuid lisakulusid, sealhulgas täiendavatest viivitustest tulenevaid kulusid kõnealuseid ehitustöid algselt kavandanud võrguoperaatorile või avaliku sektori asutusele, kelle omandis või kontrolli all on füüsiline taristu, ilma et see piiraks asjaosaliste võimalust leppida kokku kulude jaotamises;

b) ehitustööde koordineerimist jääb juhtima kõnealuseid töid algselt kavandanud võrguoperaator või avaliku sektori asutus, kelle omandis või kontrolli all on füüsiline taristu;

c) taotlus esitatakse niipea kui võimalik ja juhul, kui ehitustööde jaoks on vaja luba, vähemalt üks kuu enne seda, kui lubade andmisega tegelevatele asutustele esitatakse lõplik projekt.

3. Kui ehitustööde koordineerimise taotlused esitab ettevõtja, kes pakub või kes on volitatud pakkuma üldkasutatavaid elektroonilise side võrke avaliku sektori asutuste omandis või kontrolli all olevale ettevõtjale, kes pakub või kes on volitatud pakkuma üldkasutatavat elektroonilise side võrku, võivad liikmesriigid ette näha, et selliseid taotlusi peetakse põhjendamatuteks, kui ehitustööd aitavad kaasa väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõtule, tingimusel et kõnealused väga suure läbilaskevõimega võrgud asuvad maapiirkonnas või äärealal, on avaliku sektori asutuste omandis või kontrolli all ning kus võrku pakutakse üksnes hulgimüügi mudeli alusel.

4. Kui üldkasutatavaid elektroonilise side võrke pakkuv või selleks volitatud ettevõtja esitab ehitustööde koordineerimise taotluse üldkasutatavaid elektroonilise side võrke pakkuvale või selleks volitatud ettevõtjale, võib taotlust pidada põhjendamatuks, kui täidetud on mõlemad järgmised tingimused:

a) taotlus puudutab piirkonda, mille kohta on tehtud üks järgmistest:

   i) prognoos lairibavõrkude, sealhulgas väga suure läbilaskevõimega võrkude ulatuse kohta direktiivi (EL) 2018/1972 artikli 22 lõike 1 alusel;

ii) üleskutse teatada oma kavatsusest võtta kasutusele väga suure läbilaskevõimega võrgud direktiivi (EL) 2018/1972 artikli 22 lõike 3 alusel;

iii) liidu riigiabi normide kohaldamiseks korraldatud avalik konsultatsioon;

b) taotluse esitanud ettevõtja ei ole väljendanud oma kavatsust võtta punktis a osutatud piirkonnas kasutusele väga suure läbilaskevõimega võrgud üheski viimatistest menetlustest, mida on selles punktis nimetatud ja mis hõlmavad ajavahemikku, mille jooksul koordineerimise taotlus esitati.

Kui koordineerimise taotlust peetakse esimese lõigu alusel põhjendamatuks, võtab üldkasutatavaid elektroonilise side võrke pakkuv või selleks volitatud ettevõtja, kes keeldus ehitustöid koordineerimast, füüsilise taristu kasutusele piisavas mahus, et rahuldada võimalikud tulevased kolmandate isikute juurdepääsuga seotud põhjendatud vajadused.

5. Liikmesriigid võivad nõuetekohaselt põhjendatud ja proportsionaalsete argumentide alusel kindlaks määrata ehitustööde liigid, mida peetakse mahult piiratuks, näiteks väärtuse, suuruse või kestuse poolest, või seotuks riikliku elutähtsa taristuga ning mille võiks lõike 2 kohasest ehitustööde koordineerimise kohustusest vabastada. Selliste ehitustööde liikide suhtes erandite kohaldamise põhjendused, kriteeriumid ja tingimused avaldatakse ühtse teabepunkti kaudu.

Liikmesriigid võivad otsustada, et avaliku sektori asutused, kes omavad või kontrollivad füüsilist taristut, ja võrguoperaatorid ei kohalda lõikeid 2 ja 4 nende ehitustööde liikide suhtes, mis on seotud riikliku elutähtsa taristuga, või riikliku julgeolekuga seotud põhjustel, mille liikmesriigid on käesoleva lõike esimese lõigu alusel kindlaks määranud.

Avaliku sektori asutused, kes omavad või kontrollivad füüsilist taristut, ja võrguoperaatorid võivad otsustada mitte kohaldada lõikeid 2 ja 4 ehitustööde liikide suhtes, mille mahu on liikmesriigid käesoleva lõike esimese lõigu kohaselt määratlenud piiratuks.

6. Hiljemalt 12. novembriks 2025 ning pärast konsulteerimist sidusrühmadega, riiklike vaidluste lahendamise organitega ja asjakohasel juhul muude pädevate liidu organite või asutustega asjaomastes sektorites ning võttes arvesse väljakujunenud põhimõtteid ja iga liikmesriigi erinevat olukorda, koostab BEREC tihedas koostöös komisjoniga käesoleva artikli kohaldamise kohta suunised, mis käsitlevad eelkõige järgmist:

a) ehitustööde koordineerimisega seotud kulude jaotamine, nagu on osutatud lõikes 1;

b) kriteeriumid, mida vaidluste lahendamise organid peaksid järgima käesoleva artikli kohaldamisalasse kuuluvate vaidluste lahendamisel, ning

c) kriteeriumid, millega tagatakse piisav maht, et rahuldada prognoositavad tulevased põhjendatud vajadused, kui ehitustööde koordineerimisest keeldutakse lõike 4 alusel.

*Artikkel 6*

**Läbipaistvus seoses kavandatavate ehitustöödega**

1. Et artiklis 5 osutatud ehitustööde koordineerimist käsitlevad kokkulepped oleks võimalik läbi rääkida, teevad võrguoperaatorid ning füüsilist taristut omavad või kontrollivad avaliku sektori asutused ühtse teabepunkti kaudu elektrooniliselt kättesaadavaks järgmise miinimumteabe:

a) tööde geoviidetega asukoht ja liik;

b) asjaomase füüsilise taristu elemendid;

c) tööde eeldatav alguskuupäev ja kestus;

d) prognoositav kuupäev lõpliku projekti esitamiseks loa andmisega tegelevatele pädevatele asutustele, kui see on asjakohane;

e) kontaktpunkt.

Võrguoperaator ja füüsilist taristut omav või kontrolliv avaliku sektori asutus tagavad, et esimeses lõigus osutatud teave tema füüsilise taristuga seoses kavandatavate ehitustööde kohta on õige ja ajakohane ning tehakse ühtse teabepunkti kaudu kättesaadavaks kiiresti, niipea kui teave tema järgmise kuue kuu jooksul kavandatavate ehitustööde kohta on võrguoperaatorile kättesaadav ning igal juhul ja loa vajalikkuse korral hiljemalt kaks kuud enne loataotluse esmakordset esitamist pädevatele asutustele.

Operaatoritel on õigus saada põhjendatud taotluse korral ühtse teabepunkti kaudu elektrooniliselt juurdepääs esimeses lõigus osutatud miinimumteabele, täpsustades piirkonna, kus taotluse esitanud operaator kavatseb väga suure läbilaskevõimega võrgu elemendid või seotud vahendid kasutusele võtta. Taotletud teave tehakse proportsionaalsetel, mittediskrimineerivatel ja läbipaistvatel tingimustel kättesaadavaks kümne tööpäeva jooksul alates teabele juurdepääsu taotluse kättesaamise kuupäevast. Nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel võib kõnealust tähtaega ühe korra pikendada viie tööpäeva võrra. Juurdepääsu miinimumteabele võib piirata või selle andmisest keelduda ainult siis, kui see on vajalik, et tagada võrkude turvalisus ja terviklikkus, riiklik julgeolek, elutähtsa taristu turvalisus, rahvatervis või ohutus, või konfidentsiaalsusnõuete, tegevus- ja ärisaladuste tõttu.

2. Liikmesriigid võivad nõuetekohaselt põhjendatud ja proportsionaalsete argumentide alusel kindlaks määrata ehitustööde liigid, mida peetakse mahult piiratuks, näiteks väärtuse, suuruse või kestuse poolest, või seotuks riikliku elutähtsa taristuga, samuti hädaolukorrad või riikliku julgeolekuga seotud põhjused, mille korral oleks lõike 1 kohase miinimumteabe kättesaadavaks tegemise kohustuse kohaldamata jätmine õigustatud. Selliste ehitustööde liikide suhtes erandite kohaldamise põhjendused, kriteeriumid ja tingimused avaldatakse ühtse teabepunkti kaudu.

Liikmesriigid võivad otsustada, et avaliku sektori asutused, kelle omandis või kontrolli all on füüsiline taristu, ja võrguoperaatorid ei kohalda lõiget 1 ehitustööde liikide suhtes, mis on seotud riikliku elutähtsa taristuga, või riikliku julgeolekuga seotud põhjustel, mille liikmesriigid on käesoleva lõike esimese lõigu alusel kindlaks määranud.

Avaliku sektori asutused, kelle omandis või kontrolli all on füüsiline taristu, ja võrguoperaatorid, võivad otsustada mitte kohaldada lõiget 1 piiratud mahuga ehitustööde liike käsitleva teabe suhtes, samuti liikmesriikide poolt käesoleva lõike esimese lõigu alusel kindlaks määratud hädaolukorraga seotud põhjustel.

*Artikkel 7*

**Lubade ja trasside rajamise õiguste andmise menetlus**

1. Pädevad asutused ei piira ega takista põhjendamatult väga suure läbilaskevõimega võrkude elementide või seotud vahendite kasutuselevõttu. Liikmesriigid teevad kõik endast oleneva selle hõlbustamiseks, et kõik normid, mis reguleerivad väga suure läbilaskevõimega võrkude elementide või seotud vahendite kasutuselevõtuks vajalike lubade ja trasside rajamise õiguste andmise suhtes kohaldatavaid tingimusi ja menetlusi, oleksid kogu riigi territooriumil ühtsed.

2. Pädevad asutused teevad ühtse teabepunkti kaudu elektrooniliselt kättesaadavaks kogu teabe lubade ja trasside rajamise õiguste haldusmenetluse korras andmise suhtes kohaldatavate tingimuste ja menetluste kohta, sealhulgas teabe erandite kohta, mida kohaldatakse mõnede või kõigi liidu või riigisisese õiguse kohaselt nõutavate lubade või trasside rajamise õiguste suhtes, ning selle kohta, kuidas esitada elektrooniliselt taotlusi ja saada teavet taotluse staatuse kohta.

3. Igal operaatoril on õigus esitada ühtse teabepunkti kaudu elektrooniliselt kõikide vajalike lubade või nende pikendamise või trassi rajamise õiguste taotlusi ning saada teavet oma taotluse staatuse kohta. Liikmesriigid võivad määrata kindlaks kõnealuse teabe saamise üksikasjaliku korra.

4. Pädevad asutused võivad lükata loataotluse, sealhulgas trassi rajamise õiguste taotluse, tagasi 15 tööpäeva jooksul alates taotluse saamisest, kui taotluse esitanud operaator ei ole teinud selle taotluse kohta ühtse teabepunkti kaudu kättesaadavaks miinimumteavet vastavalt artikli 6 lõike 1 esimesele lõigule.

5. Pädevad asutused annavad loa või keelduvad selle andmisest nelja kuu jooksul alates täieliku loataotluse kättesaamise kuupäevast, välja arvatud trassi rajamise õiguste puhul.

Pädevad asutused teevad loa- või trassi rajamise õiguste taotluse täielikkuse kindlaks 20 tööpäeva jooksul alates taotluse kättesaamisest. Pädevad asutused paluvad taotlejal esitada puuduv teave kõnealuse ajavahemiku jooksul. Loataotluse täielikkuse kindlakstegemine pädevate asutuste poolt ei too kaasa loataotluse läbivaatamiseks ette nähtud neljakuulise koguperioodi, mis algab täieliku loataotluse kättesaamise kuupäeval, peatamist või katkestamist.

Esimene ja teine lõik ei piira menetluse nõuetekohaseks läbiviimiseks kehtestatud muude selliste konkreetsete tähtaegade või kohustuste kohaldamist, mis kehtivad lubade andmise menetluse, sealhulgas apellatsioonimenetluse suhtes vastavalt liidu õigusele või liidu õigusega kooskõlas olevale riigisisesele õigusele, ega selliste normide kohaldamist, millega antakse taotlejale lisaõigused või mille eesmärk on tagada lubade võimalikult kiire andmine.

Liikmesriigid näevad ette ja avaldavad eelnevalt ühtse teabepunkti kaudu põhjused, mille alusel pädev asutus võib erandkorras ja põhjendatud juhtudel omal algatusel pikendada käesoleva lõike esimeses lõigus ja lõikes 6 osutatud tähtaegu.

Pikendus on võimalikult lühike ega ole pikem kui neli kuud, välja arvatud siis, kui seda on vaja menetluse nõuetekohaseks läbiviimiseks kehtestatud muude selliste konkreetsete tähtaegade järgimiseks või kohustuste täitmiseks, mida kohaldatakse lubade andmise menetluse, sealhulgas apellatsioonimenetluse suhtes vastavalt liidu õigusele või liidu õigusega kooskõlas olevale riigisisesele õigusele.

Pikendamist ei taotleta selleks, et saada puuduvat teavet, mida pädev asutus ei ole taotlejalt teise lõigu alusel nõudnud.

Loa või trassi rajamise õiguste andmisest keeldumist tuleb põhjendada objektiivsete, läbipaistvate, mittediskrimineerivate ja proportsionaalsete kriteeriumide alusel.

6. Kui väga suure läbilaskevõimega võrkude elementide või seotud vahendite kasutuselevõtuks on lisaks lubadele vaja õigust rajada trasse riigivara, või kui see on kohaldatav, eraomandi peale, kohale või alla, toimides omaniku eelneval loal või kooskõlas riigisisese õigusega, annavad pädevad asutused erandina direktiivi (EL) 2018/1972 artikli 43 lõike 1 punktist a sellised trassi rajamise õigused nelja kuu jooksul või riigisiseses õiguses sätestatud tähtajaks, olenevalt sellest, kumb tähtaeg on lühem, alates täieliku taotluse kättesaamise kuupäevast, välja arvatud sundvõõrandamise korral.

7. Pädevad asutused võivad pikendada operaatorile väga suure läbilaskevõimega võrkude elementide või seotud vahendite kasutuselevõtuks vajalike ehitustööde jaoks antud luba, kui ehitustöid ei olnud võimalik objektiivselt põhjendatud põhjustel alustada või lõpetada enne loa kehtivusaja lõppu. Loa pikendamisel ei kohaldata operaatorite suhtes täiendavaid menetlusnõudeid.

8. Liikmesriigid võivad muu hulgas nõuda luba väga suure läbilaskevõimega võrkude elementide või seotud vahendite kasutuselevõtuks, kui tegemist on riigisisese õiguse kohaselt kaitstavate arhitektuuri, ajaloo, religiooni või keskkonna seisukohast väärtuslike hoonete või kohtadega või kui see on vajalik avaliku ohutuse, elutähtsa taristu turvalisuse või keskkonna huvides.

9. Väga suure läbilaskevõimega võrkude elementide või seotud vahendite kasutuselevõtuks vajalike lubade, välja arvatud trasside rajamise õiguste suhtes ei kohaldata mingeid lõive ega tasusid, mis on haldustasudest suuremad, nagu on *mutatis mutandis* ette nähtud direktiivi (EL) 2018/1972 artiklis 16.

10. Komisjon jälgib käesoleva artikli kohaldamist liikmesriikides. Selleks esitavad liikmesriigid komisjonile iga kolme aasta tagant aruande, mis käsitleb käesoleva artikli rakendamise seisu ja seda, kas selles loetletud tingimused on täidetud.

11. Käesolevas artiklis sätestatud menetluse kohaldamine ei piira direktiivi (EL) 2018/1972 artikli 57 kohaldamist.

12. Käesolev artikkel ei piira liikmesriikide võimalust kehtestada pädevatele asutustele täiendavaid sätteid loamenetluse kiirendamiseks.

*Artikkel 8*

**Loataotluse kohta otsuse tegemata jätmine**

1. Kui pädev asutus ei ole artikli 7 lõikes 5 osutatud kohaldatava tähtaja jooksul otsust teinud, loetakse luba selle tähtaja möödumisel antuks.

Esimest lõiku kohaldatakse tingimusel, et loamenetlus ei puuduta trassi rajamise õigusi. Taotluse korral on operaatoril või mis tahes muul mõjutatud isikul õigus saada pädevalt asutuselt kirjalik kinnitus selle kohta, et kohaldataval juhul on luba antud kaudselt.

Liikmesriigid tagavad, et igal kolmandal isikul on õigus sekkuda haldusmenetlusse ja loa andmise otsus vaidlustada.

2. Liikmesriigid võivad käesoleva artikli lõikest 1 kõrvale kalduda, kui asjaomase loamenetluse puhul on kättesaadav vähemalt üks järgmistest õiguskaitsevahenditest:

a) operaatoril, kes kandis kahju, kuna pädev asutus ei pidanud kinni artikli 7 lõike 5 kohaselt kehtestatud tähtajast, on õigus nõuda kahju hüvitamist kooskõlas riigisisese õigusega;

b) operaator võib suunata asja edasi kohtusse või järelevalveasutusele.

3. Käesoleva artikli lõike 2 kohase erandi tegemisel tagab asjaomane liikmesriik, et artikli 7 lõike 5 kohaselt kehtestatud tähtaja möödumisel ja ilma et see piiraks operaatori õigust kasutada viivitamata õiguskaitsevahendeid kooskõlas käesoleva artikli lõikega 2, kutsub pädev asutus või selle liikmesriigi määratud mis tahes muu organ taotleja põhjendamatu viivituseta tema taotlusel või omal algatusel nõupidamisele, et hõlbustada loataotluse kohta otsuse tegemist. Pädev asutus korraldab nõupidamise hiljemalt kahe kuu jooksul alates taotluse esitamisest. Pädev asutus esitab pärast nõupidamist põhjendamatu viivituseta arutelu kirjaliku kokkuvõtte, sealhulgas asjaosaliste seisukohad, ning teatab operaatorile kuupäeva, millal loataotluse kohta otsus tehakse.

*Artikkel 9*

**Loamenetluse suhtes kohaldatavad erandid**

1. Ühtegi loamenetlust artikli 7 tähenduses ei kohaldata ehitustööde suhtes, mis koosnevad mis tahes järgmistest töödest, välja arvatud juhul, kui selline luba on nõutav muude liidu õigusaktide kohaselt:

a) remondi- ja hooldustööd, mis on mahult piiratud, näiteks väärtuse, suuruse, mõju ja kestuse poolest;

b) tehtud ehitustööde või olemasolevate rajatiste piiratud tehnilised uuendused, millel on piiratud mõju;

c) väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõtuks vajalikud väikesemahulised ehitustööd, mis on mahult piiratud, näiteks väärtuse, suuruse, mõju või kestuse poolest.

2. Liikmesriigid määravad nõuetekohaselt põhjendatud ja proportsionaalsete argumentide alusel kindlaks ehitustööde liigid, mille suhtes lõiget 1 kohaldatakse. Teave selliste ehitustööde liikide kohta avaldatakse ühtse teabepunkti kaudu.

3. Erandina lõikest 1 ja vastavalt lõikes 2 sätestatud menetlusele võivad pädevad asutused nõuda lube väga suure läbilaskevõimega võrkude elementide või seotud vahendite kasutuselevõtuks järgmistel juhtudel:

a) füüsilise taristu või teatavate füüsilise taristu kategooriate puhul arhitektuurilise, ajaloolise, religioosse või keskkonnaalase väärtuse tõttu kaitstud või riigisisese õiguse kohaselt muul viisil kaitstud põhjustel või

b) kui see on vajalik avaliku julgeoleku, kaitse, ohutuse, keskkonna või rahvatervisega seotud põhjustel või elutähtsa taristu turvalisuse kaitsmiseks.

4. Liikmesriigid võivad nõuda, et operaatorid, kes kavatsevad teostada käesoleva artikliga hõlmatud ehitustöid, teataksid pädevatele asutustele enne ehitustööde alustamist oma kavatsusest ehitustöid alustada.

Kõnealune teatamine ei sisalda enamat kui operaatori poolt ehitustööde alustamise kavatsuse teatavakstegemist ja miinimumteabe esitamist, mis on vajalik selleks, et pädevad asutused saaksid hinnata, kas need ehitustööd on hõlmatud lõikes 3 sätestatud erandiga. Kõnealune miinimumteave sisaldab vähemalt ehitustööde eeldatavat alguskuupäeva, tööde kestust, tööde teostamise eest vastutava isiku kontaktandmeid ja ala, mida ehitustööd puudutavad.

*Artikkel 10*

**Hoonesisene füüsiline taristu ja valguskaabel**

1. Kõik uued hooned ja oluliselt rekonstrueeritavad hooned, sealhulgas ühisomandis olevad elemendid, mille kohta on esitatud ehitusloa taotlused pärast 12. veebruari 2026, varustatakse valguskaablivalmidusega hoonesisese füüsilise taristuga ja hoonesisese valguskaabliga, sealhulgas ühendustega kuni füüsilise punktini, mille kaudu lõppkasutaja ühendub avalikku võrku.

2. Kõik uued korterelamud või oluliselt rekonstrueeritavad korterelamud, mille kohta on esitatud ehitusloa taotlused pärast 12. veebruari 2026, varustatakse juurdepääsupunktiga.

3. Kui see ei suurenda ebaproportsionaalselt rekonstrueerimistööde kulusid ja on tehniliselt teostatav, varustatakse kõik hooned, mida oluliselt rekonstrueeritakse, nagu on määratletud direktiivi 2010/31/EL artikli 2 punktis 10, sealhulgas nende ühisomandis olevad elemendid, hiljemalt 12. veebruariks 2026 valguskaablivalmidusega hoonesisese füüsilise taristuga ja hoonesisese valguskaabliga, sealhulgas ühendustega kuni füüsilise punktini, mille kaudu lõppkasutaja ühendub avalikku võrku. Kõik sellised oluliselt rekonstrueeritavad korterelamud varustatakse ka juurdepääsupunktiga.

4. Hiljemalt 12. novembriks 2025 võtavad liikmesriigid huvitatud isikutega konsulteerides ja asjaomase sektori parimate tavade alusel vastu lõigete 1, 2 ja 3 rakendamiseks vajalikud asjakohased standardid või tehnilised kirjeldused. Nimetatud standardid või tehnilised kirjeldused võimaldavad hõlpsalt teostada tavapärast hooldustegevust üksikute valguskaablite puhul, mida iga operaator kasutab väga suure läbilaskevõimega võrguteenuste osutamiseks, ning neis sätestatakse vähemalt järgmine:

a) hoone juurdepääsupunkti tehniline kirjeldus ja valguskaabli liidese tehniline kirjeldus;

b) kaabli tehniline kirjeldus;

c) pistikupesade tehniline kirjeldus;

d) kaablitorude või mikrotorude tehniline kirjeldus;

e) tehniline kirjeldus, mida on vaja, et hoida ära elektrikaablite häired;

f) minimaalne painderaadius;

g) kaablite paigaldamise tehniline kirjeldus.

5. Liikmesriigid tagavad vastavuse lõikes 4 osutatud standarditele või tehnilistele kirjeldustele. Sellise vastavuse tõendamiseks kehtestavad liikmesriigid menetlused, mis võiksid hõlmata hoonete või nende esindusliku valimi kohapealset kontrolli.

6. Käesoleva artikli kohaselt varustatud hoonete jaoks on võimalik saada vabatahtlikkuse alusel ja vastavalt liikmesriikide kehtestatud menetlustele valguskaablivalmiduse märgis, kui liikmesriigid on otsustanud sellise märgise kasutusele võtta.

7. Lõikeid 1, 2 ja 3 ei kohaldata teatavate hoonekategooriate suhtes, mille puhul on nimetatud lõigete järgimine objektiivsetest elementidest lähtudes ebaproportsionaalne üksik- või ühisomanike kulude poolest. Liikmesriigid määravad sellised hoonekategooriad kindlaks nõuetekohaselt põhjendatud ja proportsionaalsete argumentide alusel.

8. Liikmesriigid määravad põhjendatud ja proportsionaalsete argumentide alusel kindlaks hoonete liigid, näiteks monumentide, ajalooliste hoonete, sõjaväeehitiste ja riikliku julgeoleku eesmärgil kasutatavate hoonete konkreetsed kategooriad, nagu need on määratletud riigisiseses õiguses, mis tuleb vabastada lõigetes 1, 2 ja 3 sätestatud kohustustest või mille puhul tuleb neid kohustusi kohaldada nõuetekohaste tehniliste kohandustega. Teave selliste hoonekategooriate kohta avaldatakse ühtse teabepunkti kaudu.

*Artikkel 11*

**Juurdepääs hoonesisesele füüsilisele taristule**

1. Kui lõikest 3 ei tulene teisiti ja ilma et see piiraks omandiõigusi, on igal üldkasutatavate elektroonilise side võrkude pakkujal õigus rajada omal kulul oma võrk kuni juurdepääsupunktini.

2. Kui lõikest 3 ei tulene teisiti, on igal üldkasutatavate elektroonilise side võrkude pakkujal õigus saada juurdepääs olemasolevale hoonesisesele füüsilisele taristule, et võtta kasutusele väga suure läbilaskevõimega võrkude elemente, kui dubleerimine on tehniliselt võimatu või majanduslikult ebatõhus.

3. Juurdepääsupunkti ja hoonesisese füüsilise taristu kasutamise õiguse omanik rahuldab kõik üldkasutatavate elektroonilise side võrkude pakkujate mõistlikud kirjalikud taotlused juurdepääsu saamiseks juurdepääsupunktile ja hoonesisesele füüsilisele taristule õiglastel, mõistlikel ja mittediskrimineerivatel tingimustel, sealhulgas hinna osas, kui see on asjakohane. Liikmesriigid võivad täpsustada taotluste haldusalaste aspektidega seotud üksikasjalikud nõuded.

4. Kättesaadava valguskaablivalmidusega hoonesisese füüsilise taristu puudumise korral on igal üldkasutatavate elektroonilise side võrkude pakkujal õigus lõpetada oma võrk omaniku ja/või abonendi nõusoleku korral abonendi ruumides, kooskõlas riigisisese õigusega, kasutades olemasolevat hoonesisest füüsilist taristut määral, nagu see on kättesaadav ja juurdepääsetav lõike 3 kohaselt, ning tingimusel et mõju kolmandate isikute eraomandile on võimalikult väike.

5. Käesolev artikkel ei piira juurdepääsupunkti või hoonesisese füüsilise taristu omaniku omandiõigust, kui selle taristu või juurdepääsupunkti kasutamisõiguse valdaja ei ole selle omanik, ning muude kolmandate isikute, näiteks maaomanike ja hoonete omanike, omandiõigust.

6. Hiljemalt 12. novembriks 2025 ning pärast konsulteerimist sidusrühmadega, riiklike vaidluste lahendamise organitega ja asjakohasel juhul muude pädevate liidu organite või asutustega asjaomastes sektorites ning võttes arvesse väljakujunenud põhimõtteid ja iga liikmesriigi erinevat olukorda, avaldab BEREC tihedas koostöös komisjoniga suunised, mis käsitlevad hoonesisesele füüsilisele taristule juurdepääsu tingimusi, sealhulgas õiglaste ja mõistlike tingimuste kohaldamist, ning kriteeriume, mida riiklikud vaidluste lahendamise organid peaksid vaidluste lahendamisel järgima.

*Artikkel 12*

**Ühtsete teabepunktide digitaliseerimine**

1. Ühtsed teabepunktid teevad kättesaadavaks asjakohased digitaalsed vahendid näiteks veebiportaalide, andmebaaside, digiplatvormide või digirakenduste kujul, et kõiki käesolevas määruses sätestatud õigusi saaks kasutada ja kohustusi täita võrgu kaudu.

2. Vastavalt vajadusele võivad liikmesriigid omavahel ühendada või täielikult või osaliselt integreerida mitu olemasolevat või äsja välja töötatud digitaalset vahendit lõikes 1 osutatud ühtsete teabepunktide toetuseks, et vältida nende vahendite dubleerimist.

3. Liikmesriigid loovad ühtse riikliku digitaalse kontaktpunkti, mis sisaldab ühtset kasutajaliidest, et tagada sujuv juurdepääs digitaliseeritud ühtsetele teabepunktidele.

4. Liikmesriigid tagavad piisavad tehnilised, rahalised ja inimressursid, et toetada ühtsete teabepunktide kasutuselevõttu ja digitaliseerimist.

*Artikkel 13*

**Vaidluste lahendamine**

1. Ilma et see piiraks võimalust pöörduda kohtusse, on igal poolel õigus pöörduda artikli 14 kohaselt loodud pädeva riikliku vaidluste lahendamise organi poole vaidlusküsimusega, mis võib tekkida:

a) kui keeldutakse juurdepääsu andmisest olemasolevale taristule või kui konkreetsetes tingimustes, sealhulgas hinnas ei ole jõutud kokkuleppele ühe kuu jooksul alates artikli 3 kohase juurdepääsutaotluse kättesaamise kuupäevast;

b) seoses artiklites 4 ja 6 sätestatud õiguste ja kohustustega, sealhulgas juhul, kui taotletud teavet ei ole esitatud kohaldatavate tähtaegade jooksul;

c) kui artikli 5 lõike 2 kohase ehitustööde koordineerimise asjus ei ole jõutud kokkuleppele ühe kuu jooksul alates ehitustööde koordineerimise ametliku taotluse kättesaamise kuupäevast või

d) kui artikli 11 lõikes 2 või 3 osutatud hoonesisesele füüsilisele taristule juurdepääsu asjus ei ole jõutud kokkuleppele ühe kuu jooksul alates ametliku juurdepääsutaotluse kättesaamise kuupäevast.

Liikmesriigid võivad ette näha, et lõike 1 punktides a ja d osutatud vaidluste korral, kui üksus, kellelt operaator juurdepääsu taotles, on samal ajal ka üksus, kes saab anda õiguse trassi rajamiseks varale, mille peal, sees või all juurdepääsutaotluse subjekt asub, võib pädev riiklik vaidluste lahendamise organ lahendada ka trassi rajamise õigusega seotud vaidlused.

2. Võttes täielikult arvesse proportsionaalsuse põhimõtet ja asjakohastes komisjoni juhendites või BERECi suunistes esitatud põhimõtteid, teeb lõikes 1 osutatud riiklik vaidluste lahendamise organ siduva otsuse vaidluse lahendamise kohta:

a) lõike 1 punktis a osutatud vaidluste puhul nelja kuu jooksul alates vaidluse lahendamise taotluse kättesaamise kuupäevast;

b) lõike 1 punktides b, c ja d osutatud vaidluste puhul ühe kuu jooksul alates vaidluse lahendamise taotluse kättesaamise kuupäevast.

Nimetatud tähtaegu võib pikendada ainult nõuetekohaselt põhjendatud erandlike asjaolude korral.

3. Lõike 1 punktides a, c ja d osutatud vaidluste puhul võib riikliku vaidluste lahendamise organi otsus seisneda õiglaste ja mõistlike tingimuste, sealhulgas hinna kehtestamises, kui see on asjakohane.

4. Vaidluste lahendamise organid avaldavad oma otsused, järgides samal ajal konfidentsiaalsuse ja ärisaladuste kaitse põhimõtteid. Ühtne teabepunkt tagab juurdepääsu vaidluste lahendamise organite avaldatud otsustele.

Kui vaidlus on seotud juurdepääsuga mõne operaatori taristule ja riiklikuks vaidluste lahendamise organiks on riigi reguleeriv asutus, võetakse arvesse direktiivi (EL) 2018/1972 artiklis 3 sätestatud eesmärke, kui see on asjakohane.

5. Käesolev artikkel täiendab Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 47 kohaseid õiguskaitsevahendeid ja -menetlusi ega piira nende kohaldamist.

*Artikkel 14*

**Pädevad asutused**

1. Liikmesriigid asutavad või määravad ühe või mitu pädevat asutust täitma kooskõlas artikli 13 lõikega 1 riiklikule vaidluste lahendamise organile antud ülesandeid (edaspidi „riiklik vaidluste lahendamise organ“).

2. Riiklik vaidluste lahendamise organ on juriidiliselt eraldiseisev ja funktsionaalselt sõltumatu kõigist võrguoperaatoritest ja kõigist avaliku sektori asutustest, kelle omandis või kontrolli all on vaidlusalune füüsiline taristu. Kui võrguoperaatorid on jäänud liikmesriigi omandisse või kontrolli alla, tagavad need liikmesriigid, et riiklike vaidluste lahendamise menetlustega seotud ülesanded ja ühtse teabepunkti ülesanded on ka tegelikult struktuuriliselt lahus omandi või kontrolliga seotud tegevusest.

Riiklikud vaidluste lahendamise organid tegutsevad neile esitatud vaidluste kohta otsuste langetamisel sõltumatult ja objektiivselt ning ei küsi ega võta vastu juhiseid üheltki teiselt organilt. See ei välista riigisisese õiguse kohast järelevalvet. Riiklike vaidluste lahendamise organite otsuseid on õigus peatada või tühistada ainult pädevatel apellatsiooniorganitel.

3. Riiklik vaidluste lahendamise organ võib võtta talle määratud ülesannete täitmise eest tasu.

4. Kõik asjaosalised, keda vaidlus puudutab, teevad riikliku vaidluste lahendamise organiga täielikult koostööd.

5. Artiklites 3–10, 12 ja 13 osutatud ühtse teabepunkti ülesandeid täidab üks või mitu pädevat asutust, kelle liikmesriik on määranud vastavalt kas riiklikul, piirkondlikul või kohalikul tasandil. Nende ülesannete täitmise kulude katmiseks võib ühtsete teabepunktide kasutamise eest võtta tasu.

6. Lõike 2 esimest lõiku kohaldatakse *mutatis mutandis* ühtse teabepunkti ülesandeid täitvate pädevate asutuste suhtes.

7. Pädevad asutused teostavad oma õigusi erapooletult, läbipaistvalt ja õigeaegselt. Liikmesriigid tagavad, et neil on neile määratud ülesannete täitmiseks vajalikud tehnilised, rahalised ja inimressursid.

8. Liikmesriigid avaldavad iga pädeva asutuse ülesanded ühtse teabepunkti kaudu, seda eelkõige juhul, kui nimetatud ülesanded määratakse mitmele pädevale asutusele või kui määratud ülesanded on muutunud. Asjakohasel juhul konsulteerivad pädevad asutused üksteisega ühist huvi pakkuvates küsimustes ja teevad koostööd.

9. Liikmesriigid teatavad komisjonile kõigist pädevatest asutustest, kes on kooskõlas käesoleva artikliga määratud täitma käesolevas määruse sätestatud ülesandeid, ning nende vastavatest pädevustest ning mis tahes muudatustest nimetatud teabes enne sellise määramise või muudatuse jõustumist.

10. Pädeva asutuse iga otsuse peale võib kooskõlas riigisisese õigusega esitada apellatsioonkaebuse täiesti sõltumatule apellatsiooniorganile, sealhulgas kohtuorganile. Käesoleva lõike kohaste apellatsioonkaebuste suhtes kohaldatakse *mutatis mutandis* direktiivi (EL) 2018/1972 artiklit 31.

Esimese lõigu kohane apellatsioonkaebuse esitamise õigus ei piira asjaosaliste õigust esitada vaidlus lahendamiseks liikmesriigi pädevasse kohtusse.

*Artikkel 15*

**Karistused**

Liikmesriigid kehtestavad käesoleva määruse ja artiklis 14 osutatud pädevate asutuste poolt käesoleva määruse alusel vastu võetud siduva otsuse rikkumise korral kohaldatavad karistusnormid ja võtavad kõik vajalikud meetmed nende rakendamise tagamiseks. Kehtestatud karistused on asjakohased, mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.

*Artikkel 16*

**Aruanded ja seire**

1. Hiljemalt 12. maiks 2028 esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande käesoleva määruse rakendamise kohta. Aruandes esitatakse kokkuvõte käesolevas määruses sätestatud meetmete mõjust ning hinnang selle kohta, kuidas on edenenud selle määruse eesmärkide saavutamine, sealhulgas selle kohta, kas ja kuidas saaks käesolev määrus rohkem kaasa aidata otsuses (EL) 2022/2481 sätestatud ühenduvuseesmärkide saavutamisele.

Aruanne hõlmab käesoleva määruse kohaldamisalaga seotud arenguid, mis võivad mõjutada väga suure läbilaskevõimega võrgu kiire ja ulatusliku kasutuselevõtu edenemist maa- ja saarepiirkondades ning äärealadel, nagu saared ning mägised ja hõredalt asustatud piirkonnad, samuti tugijaamade turu arengut ning mitmesuguste tagasiühenduse lahenduste, sealhulgas satelliitvõrgu tagasiühenduse kasutuselevõttu kiires digitaalses ühenduvuses.

2. Selleks võib komisjon nõuda liikmesriikidelt teavet, mis tuleb esitada põhjendamatute viivitusteta. Eelkõige panevad liikmesriigid tihedas koostöös komisjoniga direktiivi (EL) 2018/1972 artikliga 118 loodud sidekomitee kaudu hiljemalt 12. novembriks 2025 paika näitajad, mille alusel asjakohaselt jälgida käesoleva määruse kohaldamist, ja mehhanismi, mis tagab regulaarse andmete kogumise ja nende esitamise komisjonile.

*Artikkel 17*

**Määruse (EL) 2015/2120 muudatused**

Määrust (EL) 2015/2120 muudetakse järgmiselt.

1) Artiklisse 2 lisatakse järgmised punktid:

„5) „numbrivaba isikutevahelise side teenus“ – Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2018/1972 (*) artikli 2 punktis 7 määratletud numbrivaba isikutevahelise side teenus;

6) „riigisisene side“ – numbripõhine isikutevahelise side teenus, mis algab tarbija omamaise teenusepakkuja liikmesriigis ja lõppeb sama liikmesriigi numeratsiooniplaanile vastaval püsivõrgu või mobiiltelefoni numbril;

7) „ELi-sisene side“ – numbripõhine isikutevahelise side teenus, mis algab tarbija omamaise teenusepakkuja liikmesriigis ja lõppeb teise liikmesriigi numeratsiooniplaanile vastaval püsivõrgu või mobiiltelefoni numbril.

(*) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/1972, millega kehtestatakse Euroopa elektroonilise side seadustik (ELT L 321, 17.12.2018, lk 36).“

2) Artiklisse 5a lisatakse järgmised lõiked:

„7. Alates 1. jaanuarist 2029 ei kohalda teenusepakkujad tarbijate suhtes riigisisese side ja ELi-sisese side puhul erinevaid jaehindu, tingimusel et võetakse vastu tehnilised normid kaitsemeetmete, näiteks jätkusuutlikkuse, mõistliku kasutamise ja pettusevastaste meetmete kohta. Komisjon võtab 30. juuniks 2028 pärast BERECiga konsulteerimist vastu rakendusakti, millega kehtestatakse need tehnilised normid kooskõlas artiklis 5b osutatud kontrollimenetlusega.

8. Alates 1. jaanuarist 2025 võivad teenusepakkujad vabatahtlikult täita lõikes 7 sätestatud kohustust mitte kohaldada erinevaid jaehindu. Kõnealused teenusepakkujad vabastatakse lõikes 1 sätestatud kohustustest, tingimusel et järgitakse mõistliku kasutamise poliitikat, et tarbijad saaksid hakata riigisisese ja ELi-sisese side puhul võrdsetest jaehindadest varem kasu saama. Selleks võtab komisjon pärast BERECiga konsulteerimist 31. detsembriks 2024 vastu rakendusakti, mis käsitleb mõistlikku kasutamist tavapäraste kasutusmustrite põhjal ja pettusevastaseid meetmeid. Kõnealune rakendusakt võetakse vastu kooskõlas artikli 5b lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

9. 30. juuniks 2027 vaatab komisjon pärast BERECiga konsulteerimist käesoleva artikli läbi ning selle mõju hindamisele tuginedes võib asjakohasel juhul otsustada esitada seadusandliku ettepaneku selle muutmiseks.

10. Lõikes 9 osutatud hindamise käigus käsitletakse järgmist:

a) ELi-sisese side pakkumisega seotud hulgimüügikulude areng;

b) konkurentsi areng numbripõhise isikutevahelise side teenuste turul ja ELi-sisese side jaehindade suundumus eri liikmesriikides;

c) tarbijate eelistuste muutumine ning eripakkumiste ja -pakettide valik, mille puhul ei nõuta tasu ELi-sisese side tegeliku tarbimise alusel;

d) võimalik mõju nendele numbripõhise isikutevahelise side teenuste riiklikele turgudele ja eelkõige tarbijatelt üldiselt küsitavatele jaehindadele, võttes arvesse ELi-sisese side pakkumise kulusid, ning meetmete võimalik mõju teenusepakkujate tuludele ja võimaluse korral teenusepakkujate investeerimissuutlikkusele, pidades eelkõige silmas võrkude tulevast kasutuselevõttu kooskõlas otsuses (EL) 2022/2481 sätestatud ühenduvuseesmärkidega, kus juba praegu ELi-sisese side eest lisatasusid ei kohaldata;

e) numbrivaba isikutevahelise side teenuste või ELi-sisese side mis tahes alternatiivide kasutamisulatus, kättesaadavus ja konkurentsivõime;

f) tariifikavade areng ELi-sisese side puhul ja eelkõige see, mil määral on lõikes 8 sätestatud meetmete rakendamine andnud tulemusi tarbijate jaoks jaehindade vaheliste erinevuste kaotamisel riigisisese ja ELi-sisese side puhul.

11. Lõikes 9 osutatud hindamise läbiviimiseks kogub BEREC korrapäraselt asjakohast teavet riikide reguleerivatelt asutustelt. Kui see on kohaldatav, võivad riigi reguleerivad asutused esitada sellised andmed koostöös muude pädevate asutustega. BERECi poolt käesoleva lõike kohaselt kogutud andmed esitatakse komisjonile vähemalt üks kord aastas. Komisjon avalikustab need andmed. Selleks et BEREC saaks täita oma käesolevast lõikest tulenevaid kohustusi, on teenusepakkujad kohustatud tegema koostööd, esitades taotletavad andmed, sealhulgas konfidentsiaalsed andmed, asjaomastele riiklikele asutustele.“

3) Lisatakse järgmine artikkel:

„*Artikkel 5b*

**Komiteemenetlus**

1. Käesoleva määruse artikli 5a kohaste kohustuste täitmisel abistab komisjoni direktiivi (EL) 2018/1972 artikli 118 lõike 1 alusel loodud sidekomitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.

2. Käesolevale artiklile viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.“

4) Artikli 10 lõikes 5 asendatakse kuupäev „14. mail 2024“ kuupäevaga „30. juunil 2032“.

*Artikkel 18*

**Kehtetuks tunnistamine**

1. Direktiiv 2014/61/EL tunnistatakse kehtetuks alates 11. maist 2024.

2. Erandina käesoleva artikli lõikest 1, kui direktiivi 2014/61/EL sätteid asendavaid käesoleva määruse sätteid hakatakse kohaldama hilisemal kuupäeval, jäävad vastava kuupäevani kehtima järgmised nimetatud direktiivi vastavad sätted, nagu on esitatud allpool:

a) nimetatud direktiivi artikli 4 lõiked 2 ja 3, artikli 4 lõike 4 esimene lause artikli 6 lõiked 1, 2, 3 ja 5 ning artikli 7 lõiked 1 ja 2 jäävad kehtima kuni 12. maini 2026;

b) nimetatud direktiivi artikli 8 lõiked 1–4 jäävad kehtima kuni 12. veebruarini 2026.

3. Viiteid kehtetuks tunnistatud direktiivile käsitatakse viidetena käesolevale määrusele ning neid loetakse vastavalt lisas esitatud vastavustabelile.

*Artikkel 19*

**Jõustumine ja kohaldamine**

1. Käesolev määrus jõustub kolmandal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

2. Seda kohaldatakse alates 12. novembrist 2025.

3. Erandina käesoleva artikli lõikest 2:

a) artikli 5 lõiget 6 ja artikli 11 lõiget 6 kohaldatakse alates 11. maist 2024;

b) artiklit 17 kohaldatakse alates 15. maist 2024;

c) artikli 10 lõikeid 1, 2 ja 3 kohaldatakse alates 12. veebruarist 2026;

d) artikli 4 lõiget 3, artikli 6 lõiget 1, artikli 7 lõikeid 2 ja 3 ning artikli 12 lõikeid 1, 2 ja 3 kohaldatakse alates 12. maist 2026.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel, 29. aprill 2024

| *Euroopa Parlamendi nimel* | *Nõukogu nimel* |
|---|---|
| *eesistuja* | *eesistuja* |
| R. METSOLA | M. MICHEL |

*LISA*

**Vastavustabel**

| Direktiiv 2014/61/EL | Käesolev määrus |
|---|---|
| Artikli 1 lõige 1 | Artikli 1 lõige 1 |
| Artikli 1 lõige 2 | Artikli 1 lõige 3 |
| Artikli 1 lõige 3 | Artikli 1 lõige 3 |
| Artikli 1 lõige 4 | Artikli 1 lõige 2 |
| — | Artikli 1 lõige 4 |
| — | Artikli 1 lõige 5 |
| Artikkel 2 | Artikkel 2 |
| Artikli 3 lõige 1 | Artikli 3 lõige 11 |
| Artikli 3 lõige 2 | Artikli 3 lõige 1 |
| — | Artikli 3 lõige 2 |
| — | Artikli 3 lõige 3 |
| — | Artikli 3 lõige 4 |
| Artikli 3 lõige 3 | Artikli 3 lõige 5 |
| — | Artikli 3 lõige 6 |
| Artikli 3 lõike 3 teine lõik | Artikli 3 lõige 7 |
| Artikli 3 lõige 4 | Artikli 13 lõike 1 punkt a |
| Artikli 3 lõige 5 | Artikli 13 lõige 2 |
| | Artikli 13 lõige 3 |
| | Artikli 13 lõike 4 teine lõik |
| — | Artikli 3 lõige 8 |
| — | Artikli 3 lõige 9 |
| — | Artikli 3 lõige 10 |
| Artikli 3 lõige 6 | Artikli 3 lõige 12 |
| — | Artikli 3 lõige 13 |
| Artikli 4 lõige 1 | Artikli 4 lõige 1 |
| Artikli 4 lõige 2 | Artikli 4 lõige 3 |
| — | Artikli 4 lõige 2 |
| Artikli 4 lõige 3 | Artikli 4 lõige 1 |
| | Artikli 4 lõige 3 |
| Artikli 4 lõike 4 esimene lause | Artikli 4 lõige 3 |
| — | Artikli 4 lõige 4 |
| Artikli 4 lõike 4 teine ja kolmas lause | Artikli 4 lõike 1 teine ja kolmas lõik |
| Artikli 4 lõige 5 | Artikli 4 lõige 5 |
| Artikli 4 lõige 6 | Artikli 13 lõike 1 punkt b |
| | Artikli 13 lõike 2 punkt b |
| Artikli 4 lõige 7 | Artikli 4 lõige 6 |
| | Artikli 4 lõige 7 |

| Direktiiv 2014/61/EL | Käesolev määrus |
|---|---|
| Artikli 4 lõige 8 | Artikli 4 lõige 8 |
| Artikli 5 lõige 1 | Artikli 5 lõige 1 |
| Artikli 5 lõige 2 | Artikli 5 lõige 2 |
| — | Artikli 5 lõige 3 |
| — | Artikli 5 lõige 4 |
| Artikli 5 lõige 3 | Artikli 13 lõike 1 punkt c |
| Artikli 5 lõige 4 | Artikli 13 lõike 2 punkt b |
| | Artikli 13 lõige 3 |
| Artikli 5 lõige 5 | Artikli 5 lõige 5 |
| — | Artikli 5 lõige 6 |
| Artikli 6 lõige 1 | Artikli 6 lõige 1 |
| Artikli 6 lõige 2 | — |
| Artikli 6 lõige 3 | Artikli 6 lõige 1 |
| Artikli 6 lõige 4 | Artikli 13 lõike 1 punkt b Artikli 13 lõike 2 punkt b |
| Artikli 6 lõige 5 | Artikli 6 lõige 2 |
| — | Artikli 7 lõige 1 |
| Artikli 7 lõige 1 | Artikli 7 lõige 2 |
| Artikli 7 lõige 2 | Artikli 7 lõige 3 |
| — | Artikli 7 lõige 4 |
| Artikli 7 lõige 3 | Artikli 7 lõige 5 |
| — | Artikli 7 lõige 6 |
| | Artikli 7 lõige 7 |
| | Artikli 7 lõige 8 |
| | Artikli 7 lõige 9 |
| | Artikli 7 lõige 10 |
| | Artikli 7 lõige 11 |
| | Artikli 7 lõige 12 |
| Artikli 7 lõige 4 | — |
| — | Artikkel 8 |
| — | Artikkel 9 |
| Artikli 8 lõige 1 | Artikli 10 lõige 1 |
| Artikli 8 lõige 2 | Artikli 10 lõige 2 |
| Artikli 8 lõige 3 | Artikli 10 lõige 6 |
| Artikli 8 lõige 4 | Artikli 10 lõige 7 |
| | Artikli 10 lõige 8 |
| Artikli 9 lõige 1 | Artikli 11 lõige 1 |
| Artikli 9 lõige 2 | Artikli 11 lõige 2 |
| Artikli 9 lõige 3 | Artikli 11 lõige 3 |
| | Artikli 13 lõike 1 punkt d |
| | Artikli 13 lõige 2 |

| Direktiiv 2014/61/EL | Käesolev määrus |
|---|---|
| Artikli 9 lõige 4 | Artikli 11 lõige 3 |
| Artikli 9 lõige 5 | Artikli 11 lõige 4 |
| Artikli 9 lõige 6 | Artikli 11 lõige 5 |
| — | Artikli 11 lõige 6 |
| — | Artikkel 12 |
| — | Artikli 13 lõike 1 teine lõik |
| — | Artikli 13 lõike 4 esimene lõik |
| — | Artikli 13 lõige 5 |
| Artikli 10 lõige 1 | Artikli 14 lõige 1 |
| Artikli 10 lõige 2 | Artikli 14 lõiked 2 ja 3 |
| Artikli 10 lõige 3 | Artikli 14 lõige 4 |
| Artikli 10 lõige 4 | Artikli 14 lõige 5 |
| — | Artikli 14 lõige 6 |
| — | Artikli 14 lõige 7 |
| Artikli 10 lõige 5 | Artikli 14 lõige 9 |
| Artikli 10 lõige 6 | Artikli 14 lõige 10 |
| Artikkel 11 | Artikkel 15 |
| Artikkel 12 | Artikli 16 lõige 1 |
| — | Artikli 16 lõige 2 |
| — | Artikkel 17 |
| — | Artikkel 18 |
| Artikkel 13 | — |
| Artikkel 14 | Artikkel 19 |
| Artikkel 15 | — |